

1984/85:102

Onsdagen den 20 mars em.

Kl. 19.30

Förhandlingarna leddes av tredje vice talmannen.

14 § Fortsattes behandlingen av skatteutskottets betänkanden 1984/85:35, 36 och 40 (*forts. från prot. 101*).

Anf. 121 TREDJE VICE TALMANNEN:

Kammaren övergår nu till att debattera skatteutskottets betänkande 36 om bostadsbeskattningen.

Bostadsbeskattningen

Anf. 122 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Den socialdemokratiska regeringen försöker lösa problemen med det alltför stora underskottet i statens affärer med skattehöjningar. Man har sedan regeringstillträdet hösten 1982 genomfört ett flertal skattehöjningar. Sammanlagt har skatterna ökat med 30 000 milj. kr. En av de skatter som har införts är den nya s. k. fastighetsskatten.

Fastighetsskatten belastar villaägare, fastighetsägare, hyresgäster och rörelseidkare. Fastighetsskatten höjer kostnaderna för alla. Den slår snett och är orättvis. Låt mig ge något exempel på effekterna av fastighetsskatten.

För en privatfinansierad, enskilt ägd hyresfastighet som byggdes 1976 leder fastighetsskatten till en kostnadsökning som motsvarar 35 kr. per kvadratmeter. För en trerumslägenhet på 80 m² är kostnadsökningen 2 800 kr. på ett år, eller 235 kr. per månad. Det här beloppet kan i och för sig inte tas ut genom hyreshöjningar med en gång, men det är en kostnadsökning som efter hand kommer att tas ut från hyresgästen, om inte i ett så i flera steg. Fastighetsskatten för en trerumslägenhet på 80 m² i den här fastigheten är alltså 235 kr. i månaden. Hade fastigheten haft statliga lån hade skatteuttaget varit lägre, men ändå ca 11 kr. per kvadratmeter. För en allmännyttigt ägd hyresfastighet hade det t. o. m. inneburit en nettovinst på 2,50 kr. per

Onsdagen den
20 mars 1985

---

*Bostadsbeskatt-
ningen*

kvadratmeter. Detta innebär att man genom de sammantagna effekterna av införandet av fastighetsskatten och den kompensation som utgår skapar kostnadshöjningar som framför allt drabbar de enskilt ägda hyreshusen och som otillbörligt gynnar det allmännyttigt ägda fastighetsbeståndet. Samtidigt har en undersökning som skatteutskottet uppdrog åt Tekniska högskolan i Stockholm att utföra visat att kapitalkostnadsutvecklingen inte motiverar någon som helst särbehandling av enskilt ägda fastigheter. Det är alltså en helt orimlig orättvisa som på detta sätt drabbar de enskilt ägda fastigheterna.

Som jag sade tidigare drabbar fastighetsskatten också alla småhus. Den leder till ökat krångel och höjer småhusägarnas kostnader utöver de kostnader som drabbar dem genom andra skattehöjningar och allmänna kostnadsökningar. Att socialdemokraterna vill höja skatter är en sak. Det ligger inom den socialistiska ideologins ram. Vill man ha kollektiva beslut och lösa problemen genom kollektiva åtgärder är det naturligt att man också måste höja skatteuttaget. Det ställer vi oss naturligtvis inte bakom.

Det är förvånansvärt att man är beredd att införa en skatteform som har sådana här orättvisa effekter. Det förvånar mig inte minst att skatteutskottets ordförande Rune Carlstein har varit beredd att medverka till införande av en sådan skatt.

Den debatt som ägde rum före årsskiftet visade klart problemen med fastighetsskatten, och jag har här gett några exempel som visar de orimliga effekterna.

I det betänkande från skatteutskottet som nu behandlas tas också en del andra frågor upp. Bl. a. redovisar majoriteten i utskottet en inställning när det gäller garantibeskattningen som andas en viss förståelse för de synpunkter vi moderater har fört fram, nämligen att garantibeskattningen är en otidsenlig kvarleva från den tid då beskattningen av fastigheter spelade en betydligt större roll när det gäller skatteuttaget.

Genom beslutet om avskaffad kommunal taxering av juridiska personer har också garantiskatten avskaffats för de juridiska personerna. Det leder till orättvisor mellan juridiska personer och fysiska personer. Företagsverksamhet som bedrivs i aktiebolagsform drabbas inte av garantibeskattning, medan däremot sådan verksamhet i enskilt ägd firma drabbas av garantibeskattning. Det finns alltså all anledning att snarast tillsätta en utredning som syftar till att slopa garantibeskattningen i dess helhet. Utredningen bör, som vi framhåller i den moderata reservationen, också se till att klara ut hur kommunerna kan erhålla en kompensation för det eventuella skattebortfall som kan komma. I stor utsträckning klaras ju problemet genom den redan existerande skatteutjämningen.

Utskottet är enigt i fråga om uttalandet när det gäller en utredning om den allmänna fastighetstaxeringen. Utskottet har flera gånger tidigare krävt att regeringen skyndsamt utreder frågan om fastighetstaxeringens regelsystem för att åstadkomma en förenklad fastighetstaxering. Vi har nu kommit i en situation där de utredningar som handhar frågor om fastighetstaxering eller fastighetsbeskattning ligger nära slutförandet. Vi har därför inte reserverat oss mot utan ställt oss bakom utskottsmajoritetens uttalande, att utskottet

förutsätter att frågorna prövas av regeringen så skyndsamt som möjligt. Det är alltså en beställning till regeringen att utreda frågan om fastighetstaxeringsreglerna för att få en förenklad fastighetstaxering. Till dess vi får nya regler och till dess vi genomför en ny allmän fastighetstaxering – den är uppskjuten till 1988 – finns det anledning, som vi moderater har begärt i vår motion, att införa nya regler när det gäller grund för särskild fastighetstaxering.

Vissa fastigheter – det kan gälla småhus, jordbruksfastigheter och andra – har genom bl. a. de avdragsbegränsningsregler som införts och andra skatteregler drabbats av värdeminskning. Det är nödvändigt att se till att möjliggöra att dessa fastigheter kan få ett taxeringsvärde som överensstämmer med det verkliga värdet. Mot den bakgrunden har vi krävt att man inför regler vid särskild fastighetstaxering som innebär att sådan kan begäras på den grund att marknadsvärdet för en viss fastighet har minskat.

Herr talman! Som jag inledningsvis sade syftar fastighetsskatten till att öka skatteuttaget för att minska budgetunderskottet. Det är någonting som vi i och för sig naturligtvis tar avstånd ifrån. Fastighetsskatten är dessutom utformad på ett sådant sätt att den orättvist drabbar vissa fastighetsägare hårdare än andra, självfallet då till nackdel för det enskilt ägda fastighetsbeståndet och till fördel för det kollektivt ägda beståndet. Mot den bakgrunden yrkar vi i reservation 2, som jag yrkar bifall till, att fastighetsskatten upphävs redan den 1 januari 1985, alltså med retroaktiv verkan. Jag yrkar också bifall till reservation 1 om garantibesättning och reservation 3 om nya regler för särskild fastighetstaxering.

Anf. 123 STIG JOSEFSON (c):

Herr talman! I skatteutskottets betänkande nr 36 behandlas ett flertal motioner, bl. a. en partimotion från centern om att avskaffa fastighets-skatten.

När riksdagen beslöt införa fastighetsskatten motsatte sig centern det bestämt. Vi gjorde det av bl. a. två skäl: dels ansåg vi att det är fel att införa nya skatter, dels är fastighetsskattens utformning sådan att den drabbar oerhört orättvist.

Skatten kommer i första hand att drabba dem som har de högsta bostadskostnaderna. Det gäller särskilt småhusägare som finansierat sina hus utan statliga lån och dem som under de senaste åren förvärvat ett äldre hus. Ofta är detta också flerbarnsfamiljer, som redan har en ansträngd ekonomisk situation.

Även för flerfamiljshus blir den totala effekten av skatt och bidrag orättvis för de inte statsbelånade fastigheterna. Därtill kommer de olika skattesatserna, som gör orättvisan för den private fastighetsägaren än större.

Fastighetsskatten är orättvis; den tar inga hänsyn till bärkraften. Därför bör den avskaffas retroaktivt från den 1 januari i år. Det är också vad som yrkas i reservation 2, som jag redan nu vill yrka bifall till.

Till utskottsbetänkandet har också fogats två särskilda yttranden. I det första av dem berörs vissa bostadsskattefrågor, bl. a. frågan om beskattning

av jordbrukets bostäder. Utskottets skrivning är i vissa avsnitt positiv, och jag vill gärna understryka vad utskottet skrivit om ett avsnitt i motion 1610. Man skriver:

”Vad angår riksskatteverkets schabloner för beräkning av förmånsvärde av bostad på jordbruksfastighet framgår av utskottets redogörelse förra året att schablonen inte bör tillämpas stelbent utan att taxeringsnämnden bör vara observant och jämka värdet när så är påkallat av särskilda skäl. Utskottet framhöll bl. a. att det inte borde komma i fråga att tillämpa schablonen och den särskilda 25-procentsregeln på ett sådant sätt att någon beskattas för värden som är uppenbart för höga. Samtliga omständigheter i det enskilda fallet borde kunna beaktas vid den skälighetsbedömning som trots schablonen i vissa fall inte kan undvikas. Med anledning av vad som anförs i motion 1610 vill utskottet nu endast understryka vikten av att dessa uttalanden noga följs i taxeringsarbetet och att taxeringsnämnderna uppmärksammas härpå.”

Framför allt det sista vill jag mycket starkt understryka. Förutsättningen för att ett uttalande i riksdagen skall uppmärksammas och kunna tillämpas är ju att det verkligen kommer ut till taxeringsnämnderna och att deras uppmärksamhet fästs på det.

Även en del andra betydelsefulla frågor som gäller beskattningen av lantbrukets bostäder, villor samt bostadsrättsföreningar och deras delägare behandlas i detta utskottsbetänkande. Stor risk föreligger att dessa frågor inte blir tillräckligt belysta i bostadskommitténs betänkande. Kommitténs slutbetänkande kommer enligt uppgift att avlämnas inom den allra närmaste tiden. Vi har därför avstått från att ställa några särskilda yrkanden, men vi kommer att med uppmärksamhet följa dessa frågor även i fortsättningen.

I det andra särskilda yttrandet berörs kravet på en allmän översyn av fastighetstaxeringen. Riksdagen begärde 1982 att fastighetstaxeringen skulle bli föremål för en allsidig och förutsättningslös utredning av såväl de materiella som de formella reglerna. Den tidigare fastighetstaxeringskommitténs överväganden avsåg i huvudsak taxeringens tekniska utformning och inte de grundläggande fastighetsvärderingsreglerna. Det är nu angeläget att den av riksdagen begärda utredningen snarast tillsätts, så att nya regler kan fastställas innan nästa fastighetstaxering inträder.

Utskottet har i betänkandet uttalat att man står fast vid sin förra året uttalade uppfattning att den begärda utredningen borde komma till stånd. Vi som står bakom det särskilda yttrandet har därför avstått från att i år ställa något särskilt yrkande. Men vi förväntar verkligen att regeringen snarast vidtar åtgärder för att förverkliga det beslut som 1982 års riksdag enhälligt fattade, nämligen att utredningen skulle tillsättas.

Herr talman! Med detta vill jag understryka vad jag redan har sagt, nämligen att jag yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 124 KJELL JOHANSSON (fp):

Herr talman! I det betänkande som vi nu debatterar behandlas bl. a. några motioner i vilka det förekommer olika yrkanden om en höjning av den skattefria gränsen för uthyrning av privata fritidshus. Två av dessa motioner

Onsdagen den
20 mars 1985

---

*Bostadsbeskatt-
ningen*

är avgivna av folkpartister, en av dem av tjänstgörande talman.

Ett enigt skatteutskott har beslutat att tillstyrka det yrkande som framförts i dessa motioner om att den gräns jag nyss nämnt skall höjas till 8 000 kr. Låt mig därför, herr talman, inte försumma tillfället att uttrycka min glädje över denna framgång, speciellt som sådana tillfällen inte erbjuds så ofta.

I detta betänkande om bostadsbeskattningen yrkar vi i folkpartiet, tillsammans med de övriga borgerliga partierna, att fastighetsskatten skall avskaffas. Utskottets socialdemokratiska majoritet avvisar dessa yrkanden med en mycket kort motivering. Man konstaterar lakoniskt att inga nya synpunkter förekommer som bör föranleda att utskottet nu omprövar sitt ställningstagande.

Jag tycker nog att den senaste tidens cirkus på skatteområdet borde vara nog för att utskottsmajoriteten skulle ta sig en verklig funderare över den mycket märkliga skattepolitik som regeringen nu bedriver – jag skall återkomma till detta.

Låt mig bara först säga att även om inga nya synpunkter framförs, är det som tidigare framförts så entydigt och övertygande att det räcker väl för att komma fram till slutsatsen att denna skatt borde avskaffas. Fördelen med att göra det nu är att skatten då aldrig behöver tas ut. Med detta konstaterande kommer jag också direkt in på tokigheterna i denna skatt.

Enligt det beslut som ni socialdemokrater drev igenom som en något missriktad julklapp till svenska folket gäller fastighetsskatten för innevarande år. Landets villaägare skall alltså betala fastighetsskatt i år. Hur det skall gå till är ni socialdemokrater däremot mindre intresserade av. Skatten kan ju inte påföras preliminärt, utan de flesta villaägare kommer att få betala skatten i form av efterskatt. Det är bara de som hänger med i den socialdemokratiska skattejakten – och det är nog dess värre inte så många – som kommer att klara av att begära den förhöjning som erfordras för att slippa efterskatt.

Det skulle vara intressant att höra vad utskottets ordförande – efter att nu ha haft tid för eftertanke i ett par månader – anser om att man fattar beslut om införande av en skatt så sent att skattemyndigheterna inte hinner ta ut den på normalt sätt utan måste ge folk efterskatt. Menar ni socialdemokrater möjligen att villaägarna skall sätta undan den något märkliga skatterabatten, som Feldt nu utlovat, till villaskatten? Jag är spänd på det svaret.

Fastighetsskatten skulle vara ett instrument i ett rättvist och solidariskt omfördelningssystem inom bostadssektorn. Enligt min mening är det svårt att åstadkomma en konstruktion som ligger längre ifrån denna målsättning än det förslag som socialdemokraterna drivit igenom. Fastighetsskatten utgår ju på taxeringsvärdet. Hänsyn tas över huvud taget inte till den skattskyldiges inkomst. Inte heller tar man någon hänsyn till den skattskyldiges förmögenhet, och detsamma gäller den skattskyldiges försörjningsbörd. Fastighetsskatten är alltså kemiskt ren från varje inslag av skatt efter bärkraft. Den blir också speciellt betungande för barnfamiljer och för pensionärer som har låg pension och som bor i småhus.

Herr talman! Jag nämnde nyss den s. k. skatterabatt som regeringen har

Onsdagen den
20 mars 1985

---

*Bostadsbeskatt-
ningen*

utlovat för att möjliggöra en avtalsuppgörelse på 5-procentsnivån. Det står nu helt klart att regeringen ämnar betala denna skatterabatt av generell natur genom punktvisa skatter typ fastighetsskatten – precis som jag misstänkte då vi före jul debatterade skatter. Regeringen går in och belastar med punktskatter vissa grupper – i detta fall mycket olyckligt, eftersom det som jag nyss påtalade drabbar barnfamiljer och vissa pensionärer – för att kunna ge en sådan här generell lättnad. De pensionärer som jag nämnde blir därvid speciellt illa behandlade.

För folkpartiet är denna grovt orättvisa skattepolitik helt oacceptabel. Att skattebördan läggs på barnfamiljer och pensionärer med låg pension överensstämmer inte med folkpartiets uppfattning om en solidarisk skattepolitik. Det är beklagligt att regeringen med stöd av riksdagens socialistiska majoritet kan föra denna orättvisa politik.

Herr talman! Fastighetsskatten bör avskaffas. Jag yrkar därför bifall till reservation nr 2.

Anf. 125 TORE CLAESON (vpk):

Herr talman! Vänsterpartiet kommunisterna har redan för två tre år sedan, och därefter i olika sammanhang, gett sin syn på frågan om en speciell skatt på fastigheter och vad som bör gälla för en sådan skatt. Vpk har då utgått från att det är självklart att även industrifastigheter skall finnas med bland de fastigheter som skall omfattas av en allmän fastighetsskatt.

Senast i samband med beslutet om den statliga fastighetsskatten i december 1984 upprepade vpk sina tidigare förslag, som kan sammanfattas i följande:

1. Huvuddelen av intäkterna skall användas på bostadssektorn för att hålla boendekostnaderna nere och skapa rättvisa mellan olika boendeformer.
2. Allmännyttiga bostadsföretag, som har betydande allmänna och sociala merkostnader och som redan genomfört en långt driven hyresutjämning mellan äldre och nyare hus, skall undantas.
3. Skatten skall inte vara avdragsgill vid inkomsttaxering.
4. Pensionärer utan eller med låg ATP, låginkomsttagare och hushåll som bor i nya, dyrare bostäder måste kompenseras.

Vpk föreslog som bekant i höstas med anledning av proposition 18 angående fastighetsskatt att också industrins fastigheter skulle omfattas av skatten redan fr. o. m. den 1 januari 1985. Enligt bedömningar som har gjorts skulle ett skatteuttag om 1 % på industrins fastigheter samt 1 % på övriga fastigheter vid i övrigt oförändrade regler ge staten intäkter år 1987 av minst samma omfattning som med nuvarande bestämmelser.

En utvidgning av skatten även till industrifastigheter och en minskning av skatteuttaget skulle medföra en omfördelning från industrikapital till hyresgäster och andra bostadskonsumenter. Även om – som det sägs både i propositionen och i detta utskottsbetänkande – ett fortsatt övervägande skall ske beträffande beskattningen av företag, bör företagen enligt vpk:s mening redan nu medverka i att tillföra bostadssektorn ökade resurser. Det är ju vad det handlar om. De medel som kommer in via fastighetsskatten skall i

huvudsak användas till förbättringar på bostadssektorn.

Vpk anser inte att allmännyttiga bostadsföretag skall omfattas av fastighetsskatten. Skatten minskar den hyresdämpande effekten av ROT-lån och riktat stöd i olika former och höjer hyresnivån för de hyresbostäder som är vägledande för vilka hyror som enligt gällande lagstiftning får tas ut på den privata hyresmarknaden. Olika vpk-förslag om lättnader för och stöd till allmännyttiga bostadsföretag syftar dels till att sänka boendekostnaderna för *alla* hyresgäster, dels till att hindra privata husägare från att göra ökade vinster på hyresgästernas bekostnad.

Genom att undanta allmännyttan från fastighetsskatt kan man bidra till att stoppa hyreshöjningarna och t. o. m. sänka hyrorna. I allmännyttans hus tillämpas sedan många år tillbaka en ganska långt driven hyresutjämning, som betyder att de som bor i äldre hus betalar en stor del av kostnaderna i nyare hus. Hyresgästerna i de ifrågavarande husen omfattas alltså redan av ett system för omfördelning och kostnadsutjämning.

Herr talman! Vpk vänder sig mot att fastighetsskatten skall vara avdragsgill för konventionellt beskattade fastigheter. Från regeringshåll har det anförts att en icke avdragsgill skatt skulle få ogynnsamma effekter för ägare av hyreshus med i huvudsak lokaler. Mot bakgrund av de generellt sett mycket stora hyreshöjningar som skett och sker för lokaler är vi inte benägna att acceptera ett sådant motiv. Med avdragsrätt för konventionellt beskattade fastigheter blir det nu ofta så, att mer än halva kostnaden för skatten försvinner genom avdragsrätten.

Vpk:s förslag till förändringar av fastighetsskatten innebär en enklare, rättvisare och lägre skatt. Småhusägarna exempelvis får nära en tredjedel lägre skatt, om vpk-förslaget genomförs. Men intäkterna till statskassan skulle i alla fall bli lika stora. Förslagen om att även industrifastigheter skall beskattas, att allmännyttans fastigheter skall undantas och att skatten inte skall vara avdragsgill driftskostnad vid inkomsttaxering bör därför snarast genomföras.

Herr talman! Det har sedan beslutet om fastighetsskatten fattades varit en ganska livlig efterdebatt. Bl. a. har det hävdats att den överenskommelse som träffades mellan vpk och socialdemokraterna om en kraftig begränsning av hyreshöjningarna för år 1985 innebar en övervältring av kostnader från hyresgäster till småhusägare. Det är inte riktigt. Sanningen är den att det stöd och de lättnader som genomfördes i anslutning till skatten inte drabbar villaägarna. Tvärtom, en stor del av detta stöd kommer även villaägarna till del, i princip i samma utsträckning som när det gäller hyresgästerna, nämligen de ökade räntebidragen. Att inte villaägarna får någon del av lättnaden i fråga om utgifter som bara hyresgäster och bostadsrättshavare tidigare hade ligger i sakens natur.

Det här gäller den lägre beskattning som övergången från hyreshusavgift – som bara hyres- och bostadsrätter hade – till fastighetsskatt innebär. Vidare gäller det här dispensen från avsättning till konsolideringsfonder – som bara allmännyttiga bostadsföretag har – samt slopandet av den kommunala garantibeskattningen. Detta är de kompensationsåtgärder som vidtagits och

som på intet sätt drabbar villaägarna. Tvärtom har de, som sagt, fått del av förbättringarna. Dessutom, som ett resultat av s-vpk-uppgörelsen, gäller en av kompensationsåtgärderna bara villaägarna, nämligen kompensationen till pensionärer med låg eller ingen ATP-pension. Förslaget har vissa brister i sin utformning, vilka vi har tagit upp i en särskild motion, 1644. I motionen föreslår vi att bristerna skall rättas till före 1986 års taxering.

En förutsättning för att vpk inte skulle fälla förslaget till fastighetsskatt var som bekant att skatten och kompensationsåtgärderna skulle medföra större rättvisa, undanta många pensionärer från skatten och kraftigt begränsa hyreshöjningarna. Ett resultat blev som bekant att hyreshöjningarna 1985 endast blev hälften så stora som de annars skulle ha blivit.

Fastighetsskatten är i sin utformning ett ganska trubbigt instrument som medför vissa orättvisor, liksom många åtgärder av generell karaktär gör. Men skatten innebär en viss omfördelning och har vissa fördelningsspolitiska effekter som blir bättre om vpk-förslagen som nu behandlas bifalls. Om industrifastigheter också omfattas av skatten blir den lägre och rättvisare, och en omfördelning sker inte bara mellan bostadskonsumenter utan även från företagen till boende i hyres- eller bostadsrätt och egenägda småhus.

Hyror och boendekostnader för alla låg- och medelinkomsttagare måste sänkas och hållas nere. En allmän fastighetsskatt, omfattande även industrifastigheter, kan, om intäkterna används på rätt sätt, verksamt bidra till detta och till att öka jämlikheten och skapa större rättvisa i boendet. Detta borde vara ett gemensamt intresse för alla vanliga bostadskonsumenter.

Jag yrkar bifall till vpk-motionerna 687 och 1644 och till det särskilda yrkande till motion 687 som delats ut i kammaren och som har följande lydelse:

att riksdagen bifaller motion 1984/85:687 och till följd därav antar följande

1) Förslag till Lag om ändring i lagen (1984:1052) om statlig fastighetsskatt

Häri genom föreskrivs att 1, 3 och 4 §§ lagen (1984:1052) om statlig fastighetsskatt skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Vpk:s förslag

1 §

Till fastighetsskatt skattepliktiga fastigheter är sådana som vid fastighetstaxeringen betecknas som småhusenhet, hyreshusenhet, eller lantbruksenhet om på lantbruksenheten finns vad som betecknas som småhus, hyreshus eller tomtmark för småhus eller tomtmark för hyreshus. Från skatteplikt undantas fastighet som året före taxeringsåret inte varit skattepliktig enligt fastighetstax-

Till fastighetsskatt skattepliktiga fastigheter är sådana som vid fastighetstaxeringen betecknas som småhusenhet, hyreshusenhet, *industrihenhet* eller lantbruksenhet om på lantbruksenheten finns vad som betecknas som småhus, hyreshus eller tomtmark för småhus eller tomtmark för hyreshus. Från skatteplikt undantas fastighet som året före taxeringsåret inte varit skattepliktig en-

eringslagen (1979:1152).

ligt fastighetstaxeringslagen (1979:1152) och fastighet som året före taxeringsåret ägts av allmännyttigt bostadsföretag.

3 §

Fastighetsskatten utgör för varje beskattningsår

a) 2 procent av taxeringsvärdet om intäkt av fastigheten beräknas enligt 24 § 1 mom. kommunalskattelagen (1928:370) och fastigheten utgör hyreshusenhet,

b) 2 procent av en tredjedel av taxeringsvärdet om intäkt av fastigheten beräknas enligt 24 § 1 mom. kommunalskattelagen (1928:370) och fastigheten utgör småhusenhet,

c) 1,4 procent av en tredjedel av taxeringsvärdet om intäkt av fastigheten beräknas enligt 24 § 2 mom. kommunalskattelagen,

d) 1,4 procent av taxeringsvärdet om intäkt av fastigheten beräknas enligt 2 § 7 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt och fastigheten utgör hyreshusenhet,

e) 1,4 procent av en tredjedel av taxeringsvärdet om intäkt av fastigheten beräknas enligt 2 § 7 mom. lagen om statlig inkomstskatt och fastigheten utgör småhusenhet,

f) 2 procent av bostadsbyggnadsvärde och tomtmarksvärde avseende hyreshus på lantbruksenhet,

g) 2 procent av en tredjedel av bostadsbyggnadsvärde och tomtmarksvärde avseende småhus på lantbruksenhet,

h) 2 procent av taxeringsvärdet om hyreshusenhet enligt 4 kap. 11 § andra stycket fastighetstaxeringslagen (1979:1152) skall ha beskattningsnaturen jordbruksfastighet,

i) 2 procent av en tredjedel av taxeringsvärdet om småhusenhet enligt 4 kap. 11 § andra stycket fastighetstaxeringslagen skall ha beskattningsnaturen jordbruksfastighet,

j) 2 procent av taxeringsvärdet om intäkt av fastigheten utgör intäkt av rörelse enligt kommunalskattelagen och fastigheten utgör hyreshusenhet,

Fastighetsskatten utgör för varje beskattningsår en procent av en tredjedel av taxeringsvärdet såvitt avser småhusenhet samt småhus och tomtmark för småhus på lantbruksenhet och en procent av taxeringsvärdet i övriga fall.

Onsdagen den
20 mars 1985

**Bostadsbeskatt-
ningen**

k) 2 procent av en tredjedel av
taxeringsvärdet om intäkt av fastighe-
ten utgör intäkt av rörelse enligt kom-
munalskattelagen och fastigheten ut-
gör småhusenhet.

Till den del taxeringsvärdet av en
fastighet, som ägs av sådan inländsk
eller utländsk livförsäkringsanstalt
som avses i 2 § 6 mom. lagen om
statlig inkomstskatt, belöper på verk-
samhet avseende sådana pensionsför-
säkringar eller nämns i 2 § 6 mom.
tredje stycket samma lag, skall dock
procenttalet, i stället för vad som
därom föreskrivs i första stycket j
eller k, utgöra 1,4.

Om fastighetskatt — — — respektive fastighetsdel.

4 §

Bestämmelserna i denna lag om
fastighet som är småhusenhet, hy-
reshusenhet eller lantbruksenhet
gäller också beträffande del av fas-
tighet, flera fastigheter eller delar av
fastigheter som utgör sådan enhet.

Bestämmelserna i denna lag om
fastighet som är småhusenhet, hy-
reshusenhet, *industrienhet* eller lant-
bruksenhet gäller också beträffande
del av fastighet, flera fastigheter el-
ler delar av fastigheter som utgör
sådan enhet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985 och tillämpas första gången vid 1986
års taxering i fråga om förhållanden som hänför sig till tid efter ikraftträ-
dandet.

Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om förhållanden som hänför
sig till tid före ikraftträdandet.

I stället för vad som föreskrivs i 3 § i dess nya lydelse skall procenttalet för
helt år räknat vid 1986 års taxering utgöra 0,5 och vid 1987 års taxering 0,75.

2) Förslag till

Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)

Härigenom föreskrivs i fråga om kommunalskattelagen (1928:370)
dels att sista meningen i 41 § andra stycket utgår,
dels att orden "statlig fastighetsskatt" utgår ur 25 § 1 mom. och punkt 3 av
anvisningarna till 20 §,
dels att 20 § erhåller nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Vpk:s förslag

20 §

Vid beräkningen — — — under beskattningsåret.

Avdrag får inte göras för — — — svenska allmänna skatter;

statlig fastighetsskatt;

kapitalavbetalning på — — — ske enligt 36 §.

(Se vidare anvisningarna.)

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985 och tillämpas första gången vid 1986 års taxering i fråga om förhållanden som hänför sig till tid efter ikraftträdandet.

Äldre bestämmelser tillämpas fortfarande i fråga om förhållanden som hänför sig till tid före ikraftträdandet.

Anf. 126 RUNE CARLSTEIN (s):

Herr talman! Skatteutskottet har i sitt betänkande nr 36 haft att behandla ett antal motioner som handlar om bostadsbeskattning och fastighetstaxering. Ett flertal motioner tar upp frågan om lättnader i beskattningen vid uthyrning av schablontaxerade småhus för fritidsändamål.

Utskottet har gått motionärerna till mötes på så sätt att den nuvarande beloppsgränsen på 4 000 kr. föreslås höjd till 8 000 kr. fr. o. m. beskattningsåret 1986. Jag får, liksom någon annan ledamot här har gjort tidigare, ansluta mig till gratulanternas skara: herr tredje vice talmannen har fått sin motion tillstykt i detta avseende.

Till utskottsbetänkandet har fogats tre reservationer, och jag skall i mitt inlägg i första hand uppehålla mig vid dessa reservationer.

Den första reservationen, bakom vilken står moderaternas ledamöter i utskottet, gäller garantibeskattningen. Riksdagen beslutade om ändrad taxering av juridiska personer. Denna ändring innebar bl. a. att garantiskatten avvecklades för juridiska personer. Moderaterna vill nu gå vidare och avveckla garantiskatten även för fysiska personer. Utskottet har tidigare behandlat denna fråga i samband med omläggningen av beskattningen för juridiska personer. Då framhöll vi från majoritetens sida att ett helt slopande av garantibeskattningen kräver ingående överväganden. Bl. a. har garantiskatten haft betydelse vid utformningen av bostadssubventionerna. Det finns därför skäl som talar för att man avvaktar bostadskommitténs betänkande innan riksdagen tar ställning till hur vi skall ha det i framtiden med garantibeskattningen.

Jag yrkar därför avslag på reservation 1.

I reservation 2 yrkar företrädarna för de borgerliga partierna att den statliga fastighetsskatten skall avvecklas. Riksdagen tog ställning till fastighetsskattens införande i december 1984. I de motioner om skattens slopande som nu har lagts fram av de borgerliga företrädarna framkommer det inga som helst nya synpunkter. Det finns inte heller någon anledning att upprepa debatten från december 1984.

Jag yrkar därför avslag på reservation nr 2.

Utskottet har ej heller ansett att det är lämpligt att företa ändringar i de skattebestämmelser som gäller från den 1 januari 1985, vilket föreslås i vpk-motionerna. Vi bör få en viss erfarenhet av reglerna innan vi ger oss på att ändra desamma.

I den tredje reservationen, som har fogats till utskottsbetänkandet av de moderata ledamöterna, tas upp frågan om en särskild fastighetstaxering. Reservanterna vill införa en möjlighet för fastighetsägare att begära särskild fastighetstaxering på grund av minskat marknadsvärde på fastigheten. Utskottsmajoriteten vidhåller sin uppfattning från förra året att en sådan

möjlighet i praktiken skulle leda till att man i stort sett via en omväg införde en allmän fastighetstaxering.

Fastighetstaxeringskommittén har nu lämnat sitt slutbetänkande, och bostadskommittén väntas komma med sitt betänkande före halvårsskiftet. Utskottet förutsätter att regeringen därefter så skyndsamt som möjligt tar ställning till kommittéernas förslag och presenterar ett eget förslag, som kan läggas till grund för fastighetstaxeringen 1988.

Jag ber, herr talman, att få yrka avslag även på reservation nr 3 och bifall till utskottets hemställan.

Anf. 127 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Det är alldeles uppenbart att garantibeskattningen för det första är en otidsenlig skatteform och för det andra leder till orättvisor genom att den har avskaffats för juridiska men inte för fysiska personer. Det är helt riktigt, som skatteutskottets ordförande sade, att ett slopande av garantibeskattningen kräver ingående överväganden. Det är också därför som vi vill att en utredning tillsätts som just syftar till att göra dessa ingående överväganden, för att skatten sedan skall kunna slopas.

När det gäller fastighetstaxeringen var det så att 1981 års fastighetstaxering gav till resultat att en hel del fastigheter på grund av den marknadssituation som rådde 1979 fick taxeringsvärden som var högre än deras reella marknadsvärde är just nu. Det förekommer exempelvis att jordbruksfastigheter har ett taxeringsvärde som är högre än det värde som medges när man gör prispövning enligt jordförvärvslagen. Detta är helt orimligt. Det finns även en hel del andra oformligheter.

När det gäller värdesättningen är det orimligt att regeringen skall avvakta en ny allmän fastighetstaxering. Det enda sättet att klara detta är då att särskild fastighetstaxering kan tillämpas. Mot den bakgrunden bör reglerna ändras så att särskild fastighetstaxering kan begäras vid sjunkande marknadsvärde.

Jag förstår att Rune Carlstein inte vill diskutera fastighets beskattningen. Har man dåligt samvete vill man inte gärna prata om den sak som det gäller. Uppenbarligen är det så att socialdemokraterna är medvetna om de felaktigheter och orättvisor som fastighetsbeskattningen skapar mellan olika kategorier fastighetsägare, som jag har berört. Som Kjell Johansson nämnde tidigare kommer pensionärerna genom olika skatteförslag att drabbas på ett mycket orättvist sätt. De får inte del av den skattereduktion som nu införs, den s. k. skatterabatten. De får inte del av de förändringar i schablonavdragen som kommer att göras när det gäller inkomstbeskattningen. Men de kommer att drabbas extra hårt genom fastighetsbeskattningen.

Detta är alltså en orättfärdig politik, och jag förstår att Rune Carlstein inte är beredd att försvara den. Det hade därför varit rimligare att avskaffa skatten.

Anf. 128 TORE CLAESON (vpk):

Herr talman! Runc Carlstein har här hänvisat till vad utskottet uttalar beträffande vpk-motionerna, och han säger att man först bör få en viss tids erfarenhet av de här reglerna innan man går in och föreslår några ändringar.

Till det skulle jag bara vilja säga att någon erfarenhet av reglerna då det gäller att undanta de allmännyttiga bostadsföretagen från den här fastighetsbeskattningen behövs inte, för var och en kan precis låt mig säga rätt upp och ner konstatera vilka positiva effekter detta skulle få för de allmännyttiga bostadsföretagen och därmed också, genom de bruksvärdesregler som gäller, för landets hyresgäster i gemen. Däremot skulle privata hyreshusägare så att säga få vidkännas vissa försämringar, men det har vi som bekant ingenting emot, därför att vi ser det inte som särskilt bra att man skall kunna göra stora pengar på att folk måste ha någonstans att bo. En sådan här förändring skulle i någon mån begränsa de vinster som hänger samman med detta privata fastighetsägande.

Vidare sägs i betänkandet att det är för tidigt att ta upp frågan om huruvida industrifastigheter bör inlemmas i reglerna när det gäller fastighetsskatten. Jag skulle vilja säga att snarare blir det ju inom kort för sent, om man inte skyndar sig att göra något, innan systemet börjar verka och fungera, som det alltså gör efter 1986 års taxering. Det är synnerligen bråttom att se till att man tar med också industrifastigheterna. Varför skall företagets fastigheter vara undantagna från en sådan här fastighetskatt?

Det finns, herr talman, ingen rim och reson i detta. Det uppfattas – det vet jag och kan jag hävda – bland många inom de socialdemokratiska leden, t. ex. socialdemokratiska riksdagsmän, och inom fackföreningsrörelsen som ganska upprörande att man inte tagit med företagets fastigheter och industrifastigheterna i detta sammanhang, särskilt som det skulle kunna bli samma intäkter och man skulle kunna sänka beskattningen till 1 % över lag. Man skulle alltså kunna genomföra en sänkning med nästan en tredjedel för bl. a. småhusägarna, som man har ömmat så för.

Därefter bara en kommentar, herr talman, till reservation nr 2, som jag glömde i mitt första inlägg. Där anges som motiv för ett avskaffande att landets drygt 1,5 miljoner småhusägare berörs. Ja visst, men det berör också de 2 miljoner människor som är hyresgäster och bostadsrättshavare – de är lika berörda. Vad som skett är alltså att nu får också småhusägarna vara med och betala en sådan här skatt. Tidigare fanns hyreshusavgiften. Den infördes på initiativ av en borgerlig regering – Bo Lundgren må ruska på huvudet hur mycket som helst, men faktum kvarstår att det var Birgit Friggebo som först lade fram förslagen.

Slutligen några ord om avdragsrätten. Man påstår att detta med de olika skattesatserna skulle vara så orättvist för de privata fastighetsägarna som har konventionellt beskattade fastigheter jämfört med dem som har schablonbeskattade fastigheter. Det är ju på det sättet, som jag också sade i mitt inlägg, att avdragsrätten just gör att privata fastighetsägare i själva verket generellt sett får en lägre beskattning. Slutsatsen i reservation 2 är alltså helt felaktig.

Onsdagen den
20 mars 1985

*Bostadsbeskatt-
ningen*

Anf. 129 STIG JOSEFSON (c):

Herr talman! Rune Carlstein sade att det inte finns anledning att upprepa debatten från december. Jag förstår till fullo att han helst inte vill diskutera fastighetsskatten. Det är inte så märkligt att han känner olust för att göra det.

Jag vill ändå ställa ett par frågor. Den första är: Anser Rune Carlstein att fastighetsskatten uttas på ett rättvist sätt? Om den frågan besvaras med ja, ställer jag frågan: Har icke Rune Carlstein uppmärksammat den uppenbara orättvisa som uppstår genom den utformning fastighetsskatten har fått? Jag tycker det är intressant att få ett svar på de frågorna.

Vi befinner oss egentligen i en ganska egendomlig situation när det gäller skattefrågorna. I höstas betonades det mycket starkt att man måste ta in mer i skatt, och riksdagen fick en mängd förslag till ökade skatter – som utformades så att de riktade sig till vissa grupper. Under den senaste månaden har det uppstått ett motsatt förhållande. Då har man – förefaller det – ett överskott i kassan och utlovar en skattesänkning. Märkligt nog är den också riktad till vissa speciella grupper.

Tidigare har det ändå varit en strävan också från socialdemokraterna att åstadkomma en likartad och rättvis beskattning. Jag måste fråga om ni nu är inne på en ny väg, som innebär att såväl skattelättnader som ökade skatteuttag skall riktas till speciella grupper i samhället.

Anf. 4. KJELL JOHANSSON (fp):

Herr talman! Rune Carlstein sade i sitt anförande att inga nya synpunkter hade kommit fram som gjorde det berättigat att ta upp en ny debatt om fastighetsskatten.

Men verkligheten har rullat vidare, Rune Carlstein, och det är sannerligen en lustig dans som pågår – vilket man kan se om man tittar tillbaka. Regeringen har höjt skatter i en takt som aldrig förr. Sedan har man fått ett sådant skattetryck och sådana effekter på ekonomin att vi nu inte ens längre kan genomföra en löneförhandling i landet utan att regeringen skall behöva hoppa in.

Det första som socialdemokraterna gjorde när de började regera var att införa avdragsrätt för fackföreningsavgifter – för att kunna klara det årets lönerörelse. Sedan kom det en fastighetsskatt, som det första året tog tillbaka det som vunnits genom rätten att dra av fackföreningsavgifter – lika mycket "snyter" den här skatten de 40 % av LO-medlemmarna som bor i villa på. Och vad gör socialdemokraterna för att klara årets lönerörelse? Jo, de inför en skatterabatt. Men den skatterabatten försvinner nästa år, Rune Carlstein, när fastighetsskatten fördubblas. Och då är man tillbaka i samma usla förhandlingsläge för arbetsmarknadens parter igen. Det är rent av förnedrande att regeringen bedriver skattepolitiken på det sättet – förnedrande för dem som skall förhandla att inte kunna åberopa sin egen kraft när de vill ha ut en lönehöjning som medger ökad levnadsstandard.

Jag vill gärna höra Rune Carlsteins synpunkter på detta.

Låt mig slutligen fråga: Varför skall skatten drabba barnfamiljerna? Två tredjedelar av barnfamiljerna bor i villa – huvudsakligen de familjer som har

många barn. Varför skall de drabbas speciellt hårt i detta avscende?

Till sist vill jag ta upp pensionärerna. De pensionärer som har en låg pension och som varken får nytta av avdragsrätten för fackföreningsavgifter eller av skatterabatter kommer att drabbas av fastighetsskatten – som kommer att fördubblas och sedan tredubblas. Varför skall dessa pensionärer drabbas på detta sätt?

Anf. 131 RUNE CARLSTEIN (s):

Herr talman! Bo Lundgren framhårdar när det gäller uppfattningen att vi borde avveckla garantiskatten. Jag skulle vilja hålla före att det är möjligt, kanske t. o. m. troligt att vi får ändringar när det gäller fastighetsbeskattningen. Det kan finnas rationella skäl som talar för att vi skall ta bort garantiskatten. Jag är medveten om det. Men vi väntar på bostadskommitténs betänkande och dess förslag, och när det föreligger får vi ta upp frågan om fastighetstaxeringen i fortsättningen. Där kommer garantiskatten in som en naturlig del, och vi får vid det tillfället ta ställning till hur vi skall ha det med garantiskatten i framtiden.

Tore Claeson har hävdad att man borde lägga fastighetsskatt även på industrifastigheterna. Det är möjligt att det är riktigt att man skall göra det. Men eftersom företagsbeskattningen nu ligger i stöpsleven och vi väntar på förslag också om hur den skall se ut i framtiden, har vi haft den bestämda uppfattningen att vi, då de förslagen föreligger, får se över om vi skall ha någon form av fastighetsskatt också inom företagsbeskattningen.

När jag säger att vi måste skaffa oss erfarenheter av den skatt som vi bestämde oss för i december 1984, menar jag att det skulle uppstå en orimlig situation för taxeringsmyndigheterna om skattelagstiftningen ändrades redan innan den över huvud taget hade börjat tillämpas. Nu har vpk lagt fram ett förslag att lagen skall träda i kraft den 1 juli 1985. Därmed skulle den utomordentligt besvärliga situationen uppkomma att en bestämmelse gällde under första hälften av beskattningsåret och en annan under den senare hälften. Det vore att ställa helt orimliga anspråk på dem som sitter i taxeringsnämnderna och hanterar dessa frågor. Det finns således också rent praktiska skäl för att inte hantera dessa frågor på det sätt som vpk föreslår.

Jag känner inte olust, Stig Josefson, inför tanken på att diskutera fastighetsskatten. Men för bara tre månader sedan, när riksdagen beslöt införa denna fastighetsskatt, förde vi en lång debatt i frågan. Därför tycker jag inte att vi nu skall upprepa den debatten. I de borgerliga motionerna har det ju i sak inte framkommit något nytt.

Det är klart att vi, Kjell Johansson, skulle kunna vidga den här debatten till att också handla om fackföreningsavgifter, skatterabatter och löneförhandlingar, men det är ju inte de frågorna vi har att ta ställning till, utan till de motioner som har väckts från borgerligt håll och som skatteutskottet haft att behandla.

Onsdagen den
20 mars 1985

---

*Bostadsbeskatt-
ningen*

Anf. 132 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Tore Claeson sade i sitt inlägg att hyreshusskatten – fastighetsskatten, som den numera heter – inte bara drabbar småhusägare utan också hyresgäster och bostadsrättshavare. Jag tycker att det var ett bra klarläggande av Tore Claeson. Det är alldeles rätt att det inte i första hand är fastighetsägaren som drabbas, utan det är främst de som bebod fastigheterna som gör det. I mitt anförande nämnde jag också som exempel att utfallet i ett privatfinansierat, enskilt ägt hyreshus skulle bli 235 kr./mån. för en ordinär trerumslägenhet, om man skulle kunna ta ut hela kostnaden av hyresgästen. Det är alltså effekterna av fastighetsskatten. Förr eller senare kommer också detta belopp att tas ut.

Herr talman! Fastighetsskatten diskuterades här i kammaren för tre månader sedan, säger Rune Carlstein, och det är korrekt. Den diskuterades mycket ingående men ändå inte tillräckligt ingående. Förslaget var otillfredsställande berett och hade en orättfärdig utformning. Därför finns det all anledning att i dag föra en debatt om fastighetsskattens effekter. Det beklagliga är att socialdemokraterna i sin iver att höja skatter tydligen inte är beredda att ta hänsyn till det beredningstvång som finns eller att höja skatterna på ett någorlunda rättvist sätt. Skattehöjningar är illa nog. Orättvisa skatter är ännu värre, men det är tydligen socialdemokratisk politik.

Anf. 133 KJELL JOHANSSON (fp):

Herr talman! Rune Carlstein sade att jag svävade ut litet grand, och det är möjligt att jag gjorde det. Men jag talade om verkligheten och den effekt som fastighetsskatten har haft på den. Det är, tycker jag, en debatt som i allra högsta grad hör hemma i sammanhanget. Men om nu inte Rune Carlstein vill föra just den debatten, så tala i alla fall om för oss varför barnfamiljer och pensionärer skall drabbas speciellt hårt av denna fastighetsskatt som ni har infört.

Jag måste säga att jag blev något förvånad över Rune Carlsteins benägenhet att vilja avskaffa garantiskatten nästan på en gång. Fastighetsskatten är egentligen en skatt som har lagts ovanpå en annan skatt på fastigheter, nämligen garantiskatten. Jag måste nog säga att man i första hand bör avskaffa det missfoster som vi i dag diskuterar. Fastighetsskatten blir ju kvar och kommer kanske t. o. m. att ökas. Bostadsministern har ju sagt att han för sin del inte kan utsluta att den höjs. Det ser jag inte som en speciellt lyckad politik på detta område.

Anf. 134 TORE CLAESON (vpk):

Herr talman! När det gäller frågan om industrifastigheterna skall omfattas av fastighetsbeskattningen eller inte och argumentet att man skall se över företagsbeskattningen vill jag upprepa vad jag försökt säga tidigare. Alldeles bortsett från hur det kan bli med företagsbeskattningen i fortsättningen är det orimligt att företagen skall undantas från fastighetsskatten. Det finns alltså inga motsättningar mellan att låta också fastigheter ägda av industrier och

företag omfattas av fastighetsskatten och att fortsätta arbetet med en översyn av företagsbeskattningen. Jag tycker inte att detta är särskilt svårt att begripa.

Att jag nu har föreslagit att de förändringar som vpk föreslår i sin motion skall träda i kraft den 1 juli 1985 är helt enkelt en följd av att riksdagen som bekant inte fattar beslut om tillämpande av retroaktiv lagstiftning när det gäller beskattningen. Det är också en ren följd av att vi fick vårt förslag avslaget förra gången, då vi ville att förändringarna skulle tillämpas fr. o. m. den 1 januari 1985. Nu har vi så att säga höjt snöret litet grand. Detta innebär att man inte får in någon skatt från industrifastigheterna för första halvåret 1985. Men det är ingen större tempoförlust med hänsyn till att man inte får det fulla utslaget av fastighetsskatten förrän efter 1987. Följaktligen finns det all anledning att nu genomföra dessa förändringar. Jag tror inte heller att det kommer att ställa några orimliga anspråk på taxeringsnämnderna. Det kan inte alls vara någon större svårighet att klara denna historia.

Det finns en sak som är litet förvånande och som jag gärna vill ta med i sammanhanget innan denna debatt är avslutad, nämligen det faktum att man i debatten tycks tappa bort att fastighetsskatten årligen kommer att ge 3,5–4 miljarder kronor. Dessa pengar kan användas till att begränsa boendekostnaderna, förbättra våra bostäder och bostadsområden samt höja bostadsbidragen till dem som har det sämst ställt, framför allt barnfamiljerna. Detta är alltså pengar som behövs för att klara samhällets stöd till bostadssektorn och för att kunna hålla rimliga hyror och boendekostnader för de vanliga inkomsttagarna.

Man måste naturligtvis fråga: Var skall de borgerliga partierna ta dessa pengar i stället? Eller säger ni helt rätt att dessa pengar skall plockas bort för de människor som har det sämst ställt och att man skall öka deras boendekostnader med motsvarande belopp? Är det detta det handlar om, tycker jag det vore bra om ni sade det klart.

Anf. 135 STIG JOSEFSON (c):

Herr talman! Rune Carlstein säger att det skulle uppstå en orimlig situation, om man skulle ändra skattelagstiftningen innan den har börjat tillämpas. Jag tror emellertid att skattemyndigheterna skulle bli tacksamma, om riksdagen följer reservation 2 och tar bort denna skatt, som komplicerar skattesystemet och krånglar till det, tvärt emot vad socialdemokraterna tidigare har eftersträvat: en förenkling av skattesystemet.

Jag ställde i mitt förra inlägg frågan om det verkligen är den linje som socialdemokraterna har tänkt följa i den framtida skattepolitiken att man skall införa ibland belastningar och ibland förmåner och att de skall riktas till speciella grupper. Det är ett klart avsteg från det som vi ändå varit ganska eniga om i riksdagen tidigare, nämligen att man skall försöka åstadkomma ett skattesystem där alla behandlas lika.

Onsdagen den
20 mars 1985

*Avräkning av
statliga fordringar
vid återbetalning av
skatt*

Anf. 136 RUNE CARLSTEIN (s):

Herr talman! Kjell Johansson ondgör sig över fastighetsskattens effekter för framför allt småhusinnehavarna, om jag har förstått honom rätt. Men fastighetsskatten för det normala småhuset stannar i allmänhet under 35 kr. i månaden. När skatten är fullt utbyggd 1987 hamnar man ändå under 100 kr. i månaden i skattestegring för det normala småhuset.

Anf. 137 KJELL JOHANSSON (fp):

Herr talman! Jag ondgjorde mig inte över småhusägare – det missförståndet vill jag gärna rätta till – utan över att fastighetsskatten drabbar barnfamiljerna på det sätt som den gör. Drygt två tredjedelar av barnfamiljerna bor nämligen i villa, och de får alltså denna skattebelastning som inte är så alldeles försumbar som Rune Carlstein vill göra den till. Rekordhöjningen av barnbidraget – 1 500 kr. – tar man tillbaka för ett av barnen enbart genom fastighetsskatten på de här tre åren, och det är inte försumbart, långt därifrån. Sedan kan man räkna om till hur mycket det blir om dagen eller i timmen för att negligera skattehöjningen.

Att skryta över barnbidragshöjningen och negligera fastighetsskatten, som rör sig om samma belopp i normalfallen, går inte ihop.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslutet redovisas efter debatten om skatteutskottets betänkande 40.)

Anf. 138 TREDJE VICE TALMANNEN:

Kammaren övergår nu till att debattera skatteutskottets betänkande 40 om avräkning av statliga fordringar vid återbetalning av skatt.

Avräkning av statliga fordringar vid återbetalning av skatt

Anf. 139 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Enligt nuvarande lagstiftning kan de fordringar som det allmänna har i fråga om skatt eller avgift blott kvittas mot samma slags skatter eller avgifter som en återbetalningsberättigad i sin tur har att fordra igen. Enligt det nu föreliggande förslaget utvidgas statens rättigheter till att gälla praktiskt taget alla fordringar i fråga om skatter, avgifter och böter som överlämnas till kronofogden för indrivning.

Från vår sida är vi självfallet positiva till en effektivare indrivning av det allmännas fordringar, men lagförslaget har två klara nackdelar som gör att vi inte kan godta det i föreliggande skick.

Den första invändningen är att staten kommer att gynnas framför den skattskyldiges övriga borgenärer. Detta noteras för övrigt också av lagrådet. En del remissinstanser avstyrker uttryckligen lagförslaget just med denna motivering. Vi kan med fog fråga oss varför förbättrade indrivningsmöjligheter skall gynna statsmakten på enskilda borgenärs bekostnad. Som så många gånger förr nödgas vi konstatera att det är statens rätt och inte den

enskildes som blivit normgivande för lagstiftningen.

Den andra erinringen vi har mot lagförslaget är att handläggningstiderna kommer att förlängas. Bankinspektionen har påtalat detta förhållande, och inspektionen anser det sannolikt att ett mycket stort antal helt normala utbetalningar kommer att fördröjas genom det föreslagna förfarandet. "Det är redan nu en erfarenhet att statliga utbetalningar stundom kan dröja", tillägger bankinspektionen – en aning ironiskt, förmodar jag.

Bankinspektionen fortsätter att analysera fördröjningen som uppstår till följd av den ökade avräkningskontrollen. Man uttrycker farhågor att hela betalningsväsendet skall vållas allvarliga olägenheter och ifrågasätter om inte mottagaren av åtminstone större statliga utbetalningar drabbas av icke acceptabla ränteförluster. Bankinspektionen anser att dessa frågor bort analyseras mer inträngande innan något lagförslag lagts fram och kan inte tillstyrka lagstiftningen.

Vi delar denna uppfattning, och med det sagda yrkar jag bifall till den moderata reservationen.

Anf. 140 EGON JACOBSSON (s):

Herr talman! Den reform som vi nu diskuterar möjliggör att samhället i princip inte skall behöva betala ut skatte- eller avgiftsbelopp till någon som står i skuld för skatter och avgifter. Det kan tyckas självklart att ett förslag som detta inte skulle vålla någon oenighet. Så är nu inte fallet. Moderata samlingspartiets ledamöter har till betänkandet fogat en reservation, där de yrkar avslag på propositionen och som Knut Wachtmeister nyligen har argumenterat för.

Det gläder mig ändå, herr talman, att centerns och folkpartiets representanter i utskottet inte återfinns med sina namn på den moderata reservationen.

Enligt Knut Wachtmeister och de andra moderaterna skulle ett genomförande av förslaget innebära att staten prioriteras till förfång för andra fordringsägare och därutöver skapa onödigt krångel.

Det synsätt som redovisats av moderaterna säger något om hur de ser på samhället. Om det allmänna har fordringar i form av skatter och avgifter på en skattskyldig, skall man inte kunna avräkna mot återbäring av skatt, för då kan andra fordringsägare komma i kläm. Men om den skattskyldige har skuld till annan än staten, då kan man komma överens om att kvitta denna skuld mot en fordran, och då kan det allmänna inte vara med och få någonting. Konsekvensen bjuder ju Knut Wachtmeister att ni också pläderade för att samhället skulle få vara med i sådana fall där kvittning sker mellan andra fordringsägare än staten.

Att denna reform skulle bli krånglig att tillämpa faller, med tanke på tillgången till moderna tekniska hjälpmedel och ADB-teknik, på sin egen orimlighet.

Det är med andra ord, herr talman, inga bärande skäl som moderaterna lyckats föra fram för att yrka avslag på propositionen. Majoriteten, och den består i detta fall av socialdemokrater, centerpartister och folkpartister,

Onsdagen den
20 mars 1985

*Avräkning av
statliga fordringar
vid återbetalning av
skatt*

anser att det strider mot det allmänna rättsmedvetandet att staten i vissa fall betalar tillbaka skatter och avgifter trots att man samtidigt har förfallna motfordringar.

Om Knut Wachtmeister nu begär replik och inte kan prestera ett enda nytt argument för sin reservation, kommer jag för min del inte att begära replik på repliken.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan och avslag på den moderata reservationen.

Anf. 141 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Egon Jacobsson tycker att det borde vara självklart att den här propositionen skulle gå igenom i skatteutskottet utan någon som helst reservation, och han är förvånad över att vi från moderata samlingspartiet har reserverat oss. Jag förstår inte den förvånningen, Egon Jacobsson, därför att jag redogjorde för de remissinstanser som hade grava invändningar att göra, inte minst det statliga organet bankinspektionen. Det är förvånansvärt om Egon Jacobsson inte läst remissvaren och tagit del av de grava invändningar som där görs. Jag sammanfattade dessa invändningar i mitt första anförande.

Jag har inga ytterligare argument att komma med, så Egon Jacobsson behöver inte begära replik, men jag tycker att de argument som jag har framfört är av sådan tyngd att de borde föranleda riksdagen att avvisa lagförslaget och be regeringen att återkomma med ett förslag som inte hade dessa nackdelar.

Överläggningen var härmed avslutad.

Skatteutskottets betänkande 35

Mom. 1 (beskattning av transnationella företag)

Utskottets hemställan bifölls med 266 röster mot 17 för utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till motion 678 av Carl-Henrik Hermansson m. fl. 10 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 2

Utskottets hemställan bifölls.

Skatteutskottets betänkande 36

Mom. 3 (garantibeskattningen)

Utskottets hemställan bifölls med 215 röster mot 77 för reservation 1 av Knut Wachtmeister m. fl.

Mom. 4 a (fastighetsskatten)

Utskottets hemställan bifölls med 157 röster mot 136 för reservation 2 av Knut Wachtmeister m. fl.

Mom. 4 b (fastighetsskattens storlek, m. m.)

Utskottets hemställan bifölls med 271 röster mot 17 för det av Tore Claeson under överläggningen framställda yrkandet. 5 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 4 c (befrielse från fastighetsskatt för vissa pensionärer)

Utskottets hemställan bifölls med 267 röster mot 16 för motion 1644 av Lars Werner m. fl. 8 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 5 b (särskild fastighetstaxering)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 3 av Knut Wachtmeister m. fl. – bifölls med acklamation.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Skatteutskottets betänkande 40

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservationen av Knut Wachtmeister m. fl. – bifölls med acklamation.

15 § Föredrogs

Lagutskottets betänkanden

1984/85:26 Modernisering av konkurslagen

1984/85:29 Anslag till marknadsdomstolen (prop. 1984/85:100 delvis)

Vad utskottet hemställt bifölls.

16 § Vissa kollektiva försäkringar

Föredrogs näringsutskottets betänkande 1984/85:16 om vissa kollektiva försäkringar.

Anf. 142 STEN SVENSSON (m):

Herr talman! I näringsutskottets betänkande nr 16 behandlas fyra motioner rörande kollektiva försäkringar. Motionerna gäller i tre fall kollektiv hemförsäkring med obligatorisk anslutning av medlemmar i den organisation som utgör kollektivet, i ett fall dessutom andra kollektiva försäkringar i facklig regi. Den fjärde motionen berör närmast sådana kollektiva försäkringar som utgör anställningsförmån.

Samtliga motioner utgår från den debatt som pågår rörande händelseutvecklingen på senare tid.

Fackliga organisationer har – genom styrelsebeslut – anslutit alla sina medlemmar utan inträdesanmälan. Dessutom har i en del fall maka eller make till gift medlem automatiskt anslutits, om inte reservation anmälts inom viss tid. Vidare har beslut fattats om att premien skall dras på lönen.

Onsdagen den
20 mars 1985

---

*Vissa kollektiva
försäkringar*

dvs. man förutsätter att den som inte reserverar sig, därmed medgivit att avdrag på lönen får ske.

Det har också förekommit att fackförbundsavdelningar och verkstadsklubbar har tecknat kollektiva grupplivförsäkringar utan att inhämta offert från andra försäkringsbolag än Folksam.

De socialdemokratiska motionärerna anser i sina två motioner att dessa utvecklingstendenser är helt i sin ordning. Ja, de vill t. o. m. gå längre, när de begär att statsmakterna så snabbt som möjligt skall undanröja eventuellt resterande hinder i lagstiftningen mot fackligt agerande med denna innebörd.

Dess bättre vill inte de socialdemokratiska ledamöterna i utskottet gå lika långt. Utskottsmajoriteten avstyrker motionerna och hänvisar dels till uttalanden av regeringen om pågående utredningsarbete som rör kollektiv sakförsäkring, dels till pågående domstolsprövning av föreningsrättsliga aspekter på sådan försäkring med obligatorisk anslutning.

I moderat- resp. centermotionerna riktas berättigad kritik mot de aktuella företeelserna, vilken följs upp i den borgerliga trepartireservationen. Vi anser att direktiven till de nu arbetande utredningarna måste kompletteras. Alla de problem som kan förknippas med kollektiva, obligatoriska försäkringar måste bli grundligt behandlade. Förutom de föreningsrättsliga aspekterna måste bl. a. samhällsekonomiska konsekvenser, integritetssynpunkter och vikten av fri konkurrens vid upphandling uppmärksammas i det fortsatta utredningsarbetet.

Vi noterar i reservationen att näringsfrihetsombudsmannen i sitt yttrande över besvär som i ett ärende ingivits av Folksam, anförde att "en ovillkorlig förutsättning för kollektiv sakförsäkring borde vara ett regelrätt upphandlingsförfarande som innebär konkurrens mellan försäkringsbolag på lika villkor".

Från dessa utgångspunkter föreslår vi i reservationen att riksdagen skall uttala sig för att berörda utredningar skall ges tilläggsdirektiv i enlighet med de önskemål som framförts i moderatmotionen, som därmed blir tillgodosedd.

Ytterst är det här ärendet en del av den pågående frihetsdebatten. Det handlar om att ta ställning i två viktiga principfrågor.

Den ena frågan gäller avvägningen mellan hur långt det centralt styrda fackliga inflytandet skall sträcka sig och hur långt den enskildes eget självbestämmande skall få göra sig gällande.

Vårt partis uppfattning är klar. Den fackligt-politiskt kontrollerade delen av ekonomin måste bli mindre, och den del som styrs av människorna själva större.

Den andra frågan är om statsmakterna i första hand skall värna om enskilda medborgares intressen eller fackföreningars intresse av att få sina rättigheter tillgodosedda inom ramen för facklig verksamhet.

Vi moderater tar också här klar ställning. Det är de enskilda människornas integritet och valfrihet som vi som politiker i första hand skall värna.

Jag ber, herr talman, med detta att få yrka bifall till reservationen.

Anf. 143 TAGE SUNDKVIST (c):

Herr talman! Frågan om kollektiva sakförsäkringar, som vi nu behandlar, har vi haft för avgörande en gång tidigare det här riksmötet. Vid förra tillfället, strax före jul, var det med anledning av en motion från Sonja Rembo och Britta Hammarbacken, som krävde en allsidig utredning av systemet med denna försäkringsform innan ytterligare försäkringar tecknades. Riksdagsmajoriteten avtog motionen, medan utredningskravet biträdades i en borgerlig reservation.

När vi nu behandlar samma fråga är det bl. a. på grund av att man i två socialdemokratiska motioner kräver utredning. Orsaken till detta är att Stockholms tingsrätt har ogiltigförklarat det avtal som Svenska elektrikerförbundet ingått med Folksam om kollektiv hemförsäkring för medlemmarna. Den domen har Elektrikerförbundet överklagat till Svea hovrätt. Med hänsyn till att rättsbehandlingen av frågan kan beräknas ta ganska lång tid finns det gott om tid för utredning.

Det finns enligt min åsikt också sannerligen anledning till en grundlig översyn innan man går vidare med att teckna nya avtal. Som jag påpekade redan i debatten före jul har tre i detta sammanhang mycket tunga myndigheter haft allvarliga anmärkningar mot avtalens utformning. Det gäller främst medlemmarnas möjlighet till utträde ur försäkringen och det upphandlingssätt som tillämpats.

Möjligheten att avstå från att tillhöra försäkringen är så mycket mer angelägen som man nog rätt säkert kan säga att en del av medlemmarna förlorar ekonomiskt på att tillhöra den kollektiva försäkringen. Det är en följd av det premiesystem som försäkringsbolagen tillämpar för enskilda hemförsäkringar. Försäkringsbolagen har under en lång följd av år samlat erfarenhet av skadekostnaderna för olika hushåll. Man har därvid kunnat konstatera stora skillnader mellan stora och små hushåll. Likaså är det stora skillnader mellan hushåll i storstäder och i glesbygd. Man har då rättat sig efter erfarenheterna, så att hushåll med mindre skaderisker får en lägre premie för försäkringen. Vid en kollektiv försäkring får alla samma avgift. De små hushållen får då subventionera hushåll med dyrbart lösöre, och detsamma kan sägas om landsbygdshushållen i förhållande till storstadshushållen.

Detta är ett exempel på behovet av en utredning. I reservationen till näringsutskottets betänkande 16 har vi redovisat en rad andra skäl för en grundlig utredning, och jag ber att få yrka bifall till den reservationen.

Anf. 144 HUGO BERGDAHL (fp):

Herr talman! Vi reserverar har funnit det angeläget att framhålla vikten av att de många problem som är förknippade med den form av försäkringar som vi nu behandlar, nämligen kollektiva försäkringar, verkligen blir grundligt behandlade. Det gäller inte bara de försäkringsrättsliga synpunkterna i frågan utan även det som för de enskilda människorna kan vara viktigt, nämligen integritetssynpunkten.

Ett annat krav som måste tas upp är fri konkurrens vid upphandling av

Onsdagen den
20 mars 1985

---

*Vissa kollektiva
försäkringar*

försäkringar i kollektiv form. Här har även näringsfrihetsombudsmannen uttryckt meningen att en ovillkorlig förutsättning för kollektiv sakförsäkring bör vara ett regelrätt upphandlingsförfarande som tryggar konkurrens mellan försäkringsbolagen – på helt lika villkor. Det strider mot alla accepterade regler i fråga om näringsfrihet om den fria konkurrensen på försäkringsmarknaden sätts ur spel. Den risken finns i detta sammanhang.

Det är inte svårt att föreställa sig en situation där samtliga fackliga organisationer kollektivt och obligatoriskt har täckt medlemmarnas normala försäkringsbehov i ett eller möjligen två försäkringsbolag. Den del av befolkningen som står utanför arbetsmarknaden, t. ex. ungdomar, studerande, pensionärer, företagare, handikappade och andra minoritetsgrupper skulle då få mycket stora svårigheter att till någorlunda rimliga kostnader lösa sitt försäkringsbehov. Det är en viktig del av vår argumentering mot förslag som förts fram på detta område.

Det är vad som sker med alla andra monopol som blir följderna – stagnation i fråga om produktutveckling, byråkrati och inte minst högre kostnader för den enskilde. Det inger allvarliga farhågor att en så stor del av försäkringsmarknaden som det här gäller undandras vanliga konkurrensvillkor.

Herr talman! Kollektiva försäkringar av det slag som det här är fråga om är enligt min uppfattning ytterligare ett steg i en samhällsutveckling som leder till centralisering, kollektivism, konkurrensbegränsning och – icke minst – ökad ofrihet för de enskilda människorna.

Herr talman! Med det anförda yrkar jag bifall till reservationen.

Anf. 145 LENNART PETTERSSON (s):

Herr talman! Näringsutskottets betänkande nr 16 om kollektiva hemförsäkringar behandlar två socialdemokratiska och två borgerliga motioner. De socialdemokratiska motionerna är en reaktion på de borgerliga attacker som förra året riktades mot fackföreningarnas rätt att teckna kollektiva försäkringar, medan de två borgerliga motionerna fortsätter denna kritik.

Det är intressant att notera att det i de inledande anförandena ändå går en skiljelinje mellan den moderata argumenteringen i denna fråga och mittenpartiernas argumentering. Mittenpartiernas företrädare uppehåller sig med förkärlek vid de praktiska problemen – hur konkurrensen påverkas, huruvida premierna är rätt satta i kollektiva försäkringar, huruvida produktförnyelsen inom försäkringsbranschen blir bra eller dålig om vi får ett större inslag av kollektiva försäkringar och liknande frågor. Det är naturligtvis viktiga problem som det är angeläget att diskutera, men man kan måhända tycka att de i första hand bör diskuteras inom de fackliga organisationerna och inte så mycket i kammaren, eftersom det är facket och inte riksdagsledamöterna som tecknar försäkringarna. Icke förty är det legitima frågeställningar.

Sten Svenssons argumentering rör sig på det fackföreningsfientliga planet. Han hävdar att denna fråga är en del i frihetsdebatten. Det är den så till vida att moderaterna vill snärja in facket i statliga regleringar, lagstiftning osv. Ni vill begränsa människors möjligheter att gå samman i fackliga organisationer

och gemensamt driva sina krav. Det är moderaternas intresse på denna punkt. Den frihet som moderaterna så gärna talar om är den starkes frihet, arbetsgivarnas frihet. Det som skall inskränkas är friheten för de enskilda löntagarna. Det är bakgrunden till den moderata argumenteringen.

Det hade varit bra om mittenpartierna hade skilt ut sig i den gemensamma reservationen till näringsutskottets betänkande, så att det klart hade framgått att de tar avstånd från den moderata fackföreningsfientliga propagandan. Jag hoppas att Tage Sundkvists och Hugo Bergdahls argumentering här i dag är medvetna markeringar, som visar att de egentligen inte vill delta i den moderata propagandan på denna punkt. I så fall bör de gå upp i talarstolen och understryka detta. Den gemensamma reservationen kan nämligen leda fel, eftersom mittenpartierna där går samman med moderaterna i kritiken. Det är en del underförstådda synpunkter, som man kan läsa mellan raderna och som kan försäkra missförstånd.

Från socialdemokratiskt håll beklagar vi att mittenpartierna deltar i detta dåligt maskerade försök från moderaternas sida att med hjälp av lagstiftning, regleringar och förbud gå in och styra fria folkrörelsers rätt att besluta i egna angelägenheter.

Vi socialdemokrater säger vidare att det inte nödvändigtvis måste vara så att fackliga organisationer skall teckna kollektiva hemförsäkringar för sina medlemmar. Detta är något som medlemmarna själva bör kunna ta ansvar för i de sedvanliga formerna för beslutsfattande inom demokratiska organisationer. Vad moderaterna vill när det gäller facket vet vi ju, det brukar exempelvis Sonja Rembo upplysa kammarens ledamöter om med jämna mellanrum. Men om nu centern och folkpartiet i nåder kommer att tillåta fackföreningarna att teckna kollektiva hemförsäkringar, skall det enligt dessa partier lagstiftas om fri konkurrens, offentlig upphandling, reservationsrätt och liknande. Socialdemokraterna i näringsutskottet tycker att det är beklagligt att mittenpartierna inte har något förtroende för fackföreningarnas egen, interna demokrati. Jag tycker att detta vittnar om en översittar- och kontrollattityd från mittenpartiernas sida.

På socialdemokratiskt håll säger vi följande. Detta är fackföreningarnas sak att avgöra. På samma sätt som uppgiften att öka medlemmarnas inkomster är en facklig fråga är uppgiften att se till att medlemmarna får så mycket som möjligt för sina pengar en legitim facklig uppgift, som medlemmarna i vissa fall kan välja att lösa kollektivt. Det visar sig nu att kollektiva hemförsäkringar, exempelvis när det gäller de mycket tidigare tillkomna olycksfallsförsäkringarna rörande fritiden, i regel medför väsentligt lägre kostnader än motsvarande individuellt tecknade försäkringar. Därför har naturligtvis fackföreningarna och deras medlemmar ett starkt intresse för den kollektiva försäkringsformen.

När det sedan gäller reservationsrätt, upphandling, största möjliga konkurrens eller inte säger vi, som nämnts, från socialdemokratisk sida följande. Vi tror att det kan vara bra med både det ena och det andra som diskussionsledes har förts fram, men det finns ingen som helst anledning att lagstifta. Även om de borgerliga partierna inte har förtroende för fackföre-

ningarnas ledningar – ibland brukar det ju på ert håll talas om fackpampar – kan ni väl åtminstone ha förtroende för de fackliga organisationernas medlemmar. Sluta att betrakta medlemmarna som mähän, som personer som måste ledas, styras och regleras av myndighetslagstiftning för att ha någon chans mot sina egna förtroendevalda. Vi tycker faktiskt att det är förvånansvärt att frågan om kollektiva hemförsäkringar under senare tid har väckt så stor uppmärksamhet bland de borgerliga i Sverige. Vi kan endast tolka detta förhållande så, att det är moderaternas fackföreningsfientlighet som här går armkrok med vissa försäkringsbolags privatintressen. Här är det ju det kooperativa försäkringsbolaget Folksam som är pionjär på området och som har tagit fram den nya och bättre försäkringsprodukten – om jag får kalla det så – i vårt land. I Norge, för att ta ett exempel från ett grannland, har man haft kooperativa hemförsäkringar i facklig regi i betydande utsträckning i omkring 15 år. Där har det inte varit något bråk, utan där har många fackföreningar tecknat försäkringar för sina medlemmar utan att de borgerliga partierna har gått till skarp attack. Också privata försäkringsbolag deltar aktivt i den här konkurrensen om möjligheten att sluta avtal med olika fackföreningar. Det finns inte heller på denna punkt någon lagstiftning som, på det sätt de borgerliga partierna uppenbarligen har i sikte, skulle detaljreglera denna försäkringsform.

Vad som anses som normal facklig verksamhet i vårt grannland Norge, som t. o. m. har høyre som ledande regeringsparti, är suspekt – och nära nog stridande mot mänskliga rättigheter – för framför allt moderaterna i vårt land. Jag tycker att det är intressant att dra den parallellen med Norge.

Till sist vill jag säga till de socialdemokratiska motionärerna: Vi är från näringsutskottets majoritet övertygade om att det inte skall behövas någon lagstiftning för att hävda föreningsrätten på denna punkt. Vi är också övertygade om att försäkringsverksamhetskommittén, som tittar på dessa frågor utifrån försäkringstekniska synpunkter, redan före sommaren kommer att lägga fram sitt delbetänkande när det gäller kollektiva hemförsäkringar. Och vi är övertygade om att detta delbetänkande kommer att innehålla ett positivt förord för den kollektiva försäkringsformen även på hemförsäkringsområdet.

Med detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till näringsutskottets hemställan i betänkande nr 16.

Anf. 146 TAGE SUNDKVIST (c) replik:

Herr talman! Lennart Pettersson försöker se en sådan skillnad mellan moderaterna och oss att det skulle ha varit befogat med skilda reservationer. Jag vill inte hålla med om att skillnaden är så stor att det hade funnits anledning att avge två reservationer i detta ärende.

När sedan Lennart Pettersson beskyller oss för översittarfasoner gentemot fackföreningsrörelsen vill jag påminna om att vi är i synnerligen gott sällskap. Försäkringsinspektionen, konsumentverket och näringsfrihetsombudsmanen dömde i vitala frågor ut de försäkringsavtal som har tecknats i två fall. Jag tycker för min del att det är anmärkningsvärt att man tecknar avtal som dessa

tre myndigheter, som inom det här området får anses vara mycket tunga myndigheter, inte kan godta.

Låt mig sedan säga att visst tror jag på medlemmarnas förmåga att bestämma över sig själva. Men då är förutsättningen att medlemmarna får chansen att bestämma över sig själva. Så länge man inte har utträdesrätt – reservationsrätt – i förhållande till den här försäkringsformen så har man inte möjlighet att bestämma för sin egen del.

Jag har från ett försäkringsbolag inhämtat uppgiften att dess hemförsäkringar kan ha en spridning när det gäller premiesidan från 100 kr. till 1 000 kr. beroende på var försäkringstagarna bor här i landet och beroende på hur stort lösöre de har i sina hem. Försäkringsbolagen tillämpar premier alltefter de skaderisker som föreligger. Om man slår ihop denna stora spridning i fråga om premier som kan förekomma när man tar enskilda försäkringar, så att det blir en kollektiv försäkring med en enda avgift, så är det alldeles givet att det innebär att de som borde ha en enskild försäkring med en låg premie får vara med och betala för dem som skulle ha en betydligt högre premie. Jag ifrågasätter om detta kan vara solidariskt, och om det är solidariskt, så är det en omvänd solidaritet som tillämpas.

Anf. 147 STEN SVENSSON (m) replik:

Herr talman! Med instämmande i vad Tage Sundkvist nyss har sagt vill jag påpeka att detta är en viktig principiell debatt. Vi har också gemensamt i reservationen pekat på de föreningsrättsliga principerna. När man lyssnar på Lennart Pettersson förstår man att i fråga om avvägningen mellan hur långt det fackliga inflytandet skall sträcka sig och hur mycket självbestämmande den enskilde har, väljer Lennart Pettersson med sömngångaraktig säkerhet alltid att ställa sig på fackets sida gentemot den enskilde. Så var fallet även i dag.

Jag ställde frågan hur långt som den fackligt-politiskt kontrollerade delen av ekonomin skall sträcka sig och hur mycket den del som styrs av människorna själva skall kunna vidga sig. Även här märks det att Lennart Pettersson mycket klart tar ställning för att det är den fackligt-politiskt kontrollerade delen av ekonomin som skall bli större, och inte den del som styrs av människorna själva.

Facket skall inte välja försäkringsbolag åt medlemmarna. Konsumenterna skall själva välja vilka försäkringar de vill teckna och till vilka bolag de skall vända sig. Jag vill fråga Lennart Pettersson vad socialdemokraterna vill göra för att säkerställa fackföreningsmedlemmarnas självklara rättighet att själva bestämma hur och var de önskar vara hemförsäkrade. Anser Lennart Pettersson att de obligatoriska kollektiva hemförsäkringar som av Elektrikerförbundet och Målareförbundet har tecknats i Folksam är förenliga med de krav på mänskliga rättigheter för den enskilde fackföreningsmedlemmen som har kommit till uttryck i Europadomstolens uttalanden? Det skulle vara intressant att få höra Lennart Petterssons synpunkter på detta – han är ju förankrad i det europeiska arbetet, exempelvis inom Europarådet. Finns det inte skäl att ingripa till medborgarens skydd mot uppenbart intrång i privatlivet?

Vilka var slutligen motiven till att regeringen gav Folksam rätt att teckna försäkringen med Målareförbundet? Det skulle vara värdefullt att få en redovisning av detta, med tanke på att just Europadomstolen har tolkat Europakonventionens regler om positiv föreningsrätt så att de också omfattar den negativa föreningsrätten.

Anf. 148 HUGO BERGDAHL (fp) replik:

Herr talman! Lennart Pettersson försöker göra gällande att vi ifrån folkpartiets sida när vi diskuterar kollektiva försäkringar bara uttrycker synpunkter som har att göra med de praktiska följdverkningarna av införandet av sådana här försäkringar. Det är en helt felaktig uppfattning, Lennart Pettersson. Folkpartiet har den ideologiska grundsyn som utgår från våra liberala värderingar, och enligt dem vill vi inte att de enskilda människornas problem skall lösas i kollektiva former. Vi har en stark tilltro till att de enskilda individerna själva bäst kan lösa sådana här problem.

Jag avslutade mitt anförande med följande mening, som kanske klargör för Lennart Pettersson vilka värderingar vi lägger i vår reservation: Kollektiva försäkringar av det slag som det här är fråga om är ytterligare ett steg i en samhällsutveckling som leder till centralisering, kollektivism, konkurrensbe-gränsning och ökad ofrihet för de enskilda människorna.

Införandet av kollektiva försäkringar skulle vara ytterligare ett steg i den utveckling av vårt samhälle som anges i det socialdemokratiska partiprogrammet, som innebär att man eftersträvar ett socialistiskt samhälle. Detta är ytterligare ett litet steg i riktning mot en sådan målsättning och en sådan samhällsform.

Anf. 149 LENNART PETTERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag trodde att Tage Sundkvist och Hugo Bergdahl skulle bli glada för att jag försökte skilja ut dem litet från moderaternas fackföreningsfientliga argumentering i den här frågan. Nu känner man sig tydligen på grund av den gemensamma reservationen förpliktigad att dra sig närmare moderaternas argumentering, och det beklagar jag. Det är ju inte bara Sten Svensson som för den här argumenteringen – Sonja Rembo, som har de här frågorna på entreprenad på moderaternas sida, för ju en hårdare argumentering. Var och en som hörde Sonja Rembo i måndagens interpellationsdebatt med Kjell-Olof Feldt borde ändå vara glad att de egna åsikterna inte klumpas ihop med de uppfattningar som förs fram från moderat håll.

Sten Svensson sade: Facket skall icke välja försäkringsbolag åt den enskilde fackmedlemmen. Ja, jag kan inte tolka den här principlösa inställningen på annat sätt än så, att ni moderater går inte bara till attack mot de kollektiva hemförsäkringarna – ni går också till attack mot de sedan länge etablerade kollektiva personförsäkringarna. Det är intressant att notera detta. Då ställer jag frågan till mittenpartiernas företrädare: Är ni också med på den attacken, att man skall riva upp de kollektiva försäkringar som sedan länge har hävd på den svenska försäkringsmarknaden? Om det skulle vara så, vore det ytterligt förvånande.

Det visar just var moderaterna står i den här frågan, när man driver sin frihetsargumentering på ett sådant sätt att den förlorar alla proportioner, då det gäller att se till de ekonomiska fördelar som löntagarna i samverkan kan åstadkomma också på försäkringsområdet.

Tage Sundkvist förde argumenteringen, att det var omöjligt att ha kollektiva försäkringar, därför att det var så olika försäkringsförhållanden och därmed så olika premier. Han talade om skillnader mellan 100 kr. och 1 000 kr. Låt mig bara konstatera att vad det är fråga om här, det är en grundtrygghet som man så att säga sluter avtal om. De rika personerna får väl klara sitt försäkringsskydd ovanpå. Så det var nog en något felaktig argumentering.

Det återstår ändå att konstatera att de kollektiva försäkringarna innebär sådana administrativa och produktmässiga fördelar att kostnaderna kan hållas väldigt låga, till stor fördel för de enskilda. Detta är något som man aldrig kan åstadkomma i det individuella fallet. Därför är det här så attraktivt också ur fackföreningarnas synpunkt.

Till slut, Sten Svensson: Jag anser att systemet med kollektiva hemförsäkringar är helt förenligt med alla de frihetsregler som ställts upp av Europadomstolen och i förklaringen om de mänskliga rättigheterna.

Anf. 150 STEN SVENSSON (m) replik:

Herr talman! Man kan åstadkomma mycket positivt gemensamt, men det bör ju vara ett utflöde av den enskildes eget initiativ. Lika väl som vi hävdar detta när det gäller kollektivanslutningen till politiska partier, så menar vi att det skall vara summan av enskilda initiativ, då en sådan här sak görs kollektivt. Men här går man ju den andra vägen – man vänder på det och förelägger medlemmarna detta, att de skall teckna sig till den nya försäkringen, utan inträdesanmälan.

Man säger dessutom – jag har ett exempel här i min hand – att make eller maka till gift medlem ansluts automatiskt till försäkringen, om man inte i efterhand, före en viss tidpunkt, säger ifrån att man inte vill vara med. Utgångspunkten är alltså fackets intresse av att åstadkomma nya försäkringar hos Folksam.

Vidare föreskriver man att premien skall dras på lönen – det skall ske automatiskt. Den som inte säger ifrån inom en viss tid eller rent av missar att notera att det finns sådana bestämmelser litet längre ned i brevet får alltså finna sig i att automatiken träder in och avdrag börjar göras på lönen.

Jag vill också, herr talman, säga till Lennart Pettersson att den jämförelse med Norge som han gjorde i sitt inledningsanförande var dåligt vald. Norge har reservationsrätt, och motsvarigheten till vår högsta domstol, Høyesterett i Oslo, har förklarat obligatoriet ogiltigt. Vidare kan vi konstatera att situationen på ännu en punkt inte är jämförbar. Norska LO har lägre anslutningsgrad än svenska LO. Det finns flera alternativa fack i Norge. Det gör att man inte kan göra den jämförelse som Lennart Pettersson gjorde.

Jag vill också påpeka, när det gäller konkurrensfrågorna, att Målaresförbundet inte tog in offerter från de övriga försäkringsbolagen. Där gör

utskottsmajoriteten en felaktig beskrivning i betänkandet. Trygg-Hansa hade t. ex. på eget initiativ sänt in en offert. Dessutom var den mer förmånlig än den Folksam kunde presteras. Men det blev – trots det lägre anbudet – ingen affär med Trygg-Hansa, utan den gemensamma nämnanen i den här debatten, Folksam, tog ännu en gång hem spelet.

Sedan konstaterar jag att jag gör en helt annan tolkning av Europakonventionens regler om positiv föreningsrätt än Lennart Pettersson gör. De reglerna omfattar den negativa föreningsrätten, och den har vi inte erkänt här i Sverige. Jag kan således inte hålla med Lennart Pettersson om att det är förenligt med den konventionen att syssla med de frågor som facket här har tagit upp. Jag gör en motsatt bedömning.

Anf. 151 HUGO BERGDAHL (fp) replik:

Herr talman! Jag skulle till Lennart Pettersson helt kort vilja säga:

Folkpartiets inställning till de fackliga organisationerna är kristallklar. De fackliga organisationerna har en viktig uppgift att fylla i ett demokratiskt samhälle. Vi brukar uppmana arbetstagarna på arbetsplatserna till facklig solidaritet, men vi företräder samtidigt också uppfattningen att det skall vara politisk frihet för fackföreningsmedlemmarna. Varje gång när de fackliga organisationerna eller de enskilda medlemmarna kopplas samman med den socialdemokratiska partivagnen protesterar vi. Det är vår rätt och vår skyldighet att vid sådana tillfällen säga rent ut vad vi tycker om den sammankopplingen.

Anf. 152 TAGE SUNDKVIST (c) replik:

Herr talman! Lennart Pettersson har inte ett ord att säga om den myndighetskritik som har förekommit mot den här försäkringsformen. Det är ju den som ändå är det allvarligaste – betydligt mycket allvarligare än den kritik som vi nu för fram här i riksdagen. Det är den kritiken och de kraven som försvann från myndighetshåll som definitivt måste utredas – och det fordras en grundlig utredning. Det är bl. a. därför som vi har tagit den ställning vi har gjort.

Låt mig sedan säga några ord om grundtryggheten. Det är just när det gäller grundtryggheten i den enskilda hemförsäkringen som försäkringsbolagen har mycket skilda premier – beroende på hur stora skaderiskerna är, beroende på om man bor exempelvis i glesbygd eller storstad, beroende på hur värdefullt lösöre man har, hur stort hushåll man har osv. I den kollektiva hemförsäkring som det här är fråga om blir det så att de som har det litet knapert ställt får vara med och betala försäkringspremien för den som har det bättre – om man inte gör någonting åt detta.

Anf. 153 LENNART PETTERSSON (s) replik:

Herr talman! Hugo Bergdahl blir för mig obegriplig när han diskuterar kollektiva hemförsäkringar. Han talar om att folkpartiet är motståndare till att koppla löntagarna till den socialdemokratiska partivagnen. Men nu är det fråga om försäkringar och ett försäkringsbolag som heter Folksam. Jag ber

Hugo Bergdahl lägga märke till att det är det vi diskuterar i dag när vi behandlar näringsutskottets betänkande 16.

Tage Sundkvist påstår att det är de som har det knapert ställt som kommer att förlora på de kollektiva försäkringarna. Vi behöver egentligen inte diskutera den saken, därför att fakta talar för sig själva. Det är ju just de människor som måste vända på slantarna som gör den stora förtjänsten genom att delta i de kollektiva hemförsäkringarna och de kollektiva försäkringarna över huvud taget. Här pressas kostnaderna ned i botten på ett sätt som man inte kan göra genom individuella försäkringsformer. Det är alltså precis tvärtom, Tage Sundkvist.

Så till frågan om myndighetskritiken. Här citerade Tage Sundkvist vad näringsfrihetsombudsmannen har sagt. Själv kan jag citera vad näringsfrihetsombudsmannen sade när han yttrade sig i principfrågan om den kollektiva hemförsäkringen utan att knyta den till något speciellt fall. Han sade att vad som nu har utvecklats inom Folksam är en intressant innovation, som kan vara mycket viktig för den framtida försäkringsverksamheten. Ungefär så föll hans ord. Den här typen av innovationer innebär ett klart förbättrat konkurrensläge.

Jag fick sedan inget svar av Sten Svensson på frågan om moderaterna också vill riva upp de kollektiva personförsäkringarna. När han ger det svaret bör han betänka att han inte enbart eller ens i första hand slår mot det för honom förhatliga kooperativa företaget Folksam. Det största försäkringsbolag som administrerar kollektiva försäkringar är det av Svenska Arbetsgivareföreningen och LO gemensamt ägda försäkringsbolaget AFA och AMF. Det kan kanske vara en intressant upplysning för Sten Svensson innan han tar till orda nästa gång.

Man kan sedan diskutera om Folksam eller Trygg-Hansa var bäst när det gällde att erbjuda förmånligast möjliga premier för den kollektiva hemförsäkringen för elektrikerna, eller om det var för målarna. Jag kan bara konstatera att Folksam tog hem segern den här gången. Jag tycker att Trygg-Hansa är dåliga förlorare när man inte accepterar det. Bolaget bör komma igen på samma sätt som de privata försäkringsbolagen i Norge har gjort: Där framförs inga sura och griniga synpunkter från de privata försäkringsbolagen när de konkurrerar om fackföreningarnas kollektiva försäkringar. Där kommer man i stället igen och tar marknadsandelar. Det är alltså en strid på kniven. Det är inte fråga om den konkurrensförstelning som moderaterna och även mittenpartierna talar om.

Jag är övertygad om att de kollektiva hemförsäkringarna kommer och att vi mycket snart får ett klart förord från försäkringsvärlden för den här försäkringsformen.

Tredje vice talmannen anmälde att Tage Sundkvist och Sten Svensson anhållit att till protokollet få antecknat att de inte ägde rätt till ytterligare repliker.

Onsdagen den
20 mars 1985

---

*Vissa kollektiva
försäkringar*

Anf. 154 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! När jag skrev motion 886, som nu har resulterat i en borgerlig trepartireservation, var det inte någon anmärkning mot Folksam. Det är nämligen min bestämda uppfattning att vårt samhälle berikas av ett flertal företagsformer. Jag har också förståelse för att Folksam precis som andra företag vill växa och bli större. De företag som inte har den ambitionen hamnar förr eller senare i svårigheter.

Tanken att alla människor bör skaffa sig en hemförsäkring för att skydda sig och de sina menar jag vara naturlig och skall inte ifrågasättas. Det har inträffat många tragedier på grund av att ett försäkringsskydd har saknats eller varit ofullständigt.

Däremot, herr talman, är jag mycket kritisk mot tecknandet av kollektiva hemförsäkringar av stora organisationers medlemmar på det sätt som har skett och som man kan förmoda kommer att ske framöver. Jag är inte överbevisad om att t. ex. LO-förbunden är intresserade av att låta andra försäkringsbolag än Folksam genom anbud konkurrera om kollektiva hemförsäkringar för LO-medlemmar. Det finns nämligen alltför många bevis för att olika LO-förbund endast är intresserade av att teckna kollektiva hemförsäkringar hos Folksam och detta oberoende av att andra försäkringsbolag kanske kan erbjuda lägre premier eller bättre villkor. Sker detta, innebär det att marknaden för hemförsäkringar snedvrids. Det finns en stor risk för att denna försäkringsform i slutändan blir dyrare och sämre för alla medborgare.

På grund av det i dag mycket dåliga intresset från medlemmarnas sida för facketts verksamhet skall man inte utesluta att ett tecknande av kollektiva hemförsäkringar kan vara ett försök att på nytt betona värdet av den fackliga verksamheten, vilket vi moderater i och för sig inte ifrågasätter. Jag kan dock inte underlåta att uttrycka uppfattningen att fackliga organisationer av egen kraft borde göra sig intressanta och således inte i så hög grad som nu sker syssla med verksamheter som man inte direkt förbinder med facklig verksamhet.

Mitt påstående i motionen, att en ökad förekomst av kollektiva hemförsäkringar, tecknade av stora fackförbund för deras medlemmar, kan få ytterst negativa konsekvenser, bemöts i betänkandet på ett förvånansvärt vis. Utskottet menar att fördelarna med sådana försäkringar klart överväger mina förmodade nackdelar. Dock talar utskottsmajoriteten mycket litet om vilka dessa uppenbara fördelar skulle vara. Det hade kanske varit på sin plats med en precisering. Vidare skriver utskottsmajoriteten att formerna för upphandling av försäkringstjänster bör det vara organisationernas sak att själva få bestämma om. Man har då anledning att anta att det vid upphandlingen kommer att råda en fri och öppen konkurrens.

Jag skulle då vilja fråga: Vad finns det som i dag pekar på att man har en vilja att framöver tillämpa en fri och öppen konkurrens? Det som hittills har inträffat pekar sannerligen inte på att så kommer att ske. Det finns, som jag har sagt tidigare, massvis med klara bevis på att intresset för att teckna kollektiva hemförsäkringar för LO-medlemmar endast skall vara en fråga för Folksam.

Herr talman! Jag har själv i slutet på 1970-talet agerat för att medlemmarna i Kockums verkstadsklubb i Malmö skulle ha en grupplivförsäkring på fritiden. Det blev då efterhand alltmera klart att denna försäkring bara skulle komma till stånd i Folksam regi – detta trots att jag hade inhämtat offerter från två andra försäkringsbolag, nämligen Skandia och Allmänna Brand. Dessa båda bolag erbjöd i detta fall, såvitt jag och många andra kunde bedöma, både bättre villkor och lägre premier. Ändå valde nämnda verkstadsklubb att teckna försäkringen hos Folksam. Vem som förlorade på att man i detta fall valde Folksam, trots högre pris och sämre villkor, behöver man inte ha någon högre utbildning för att räkna ut.

Herr talman! Vårt lands välförstånd har byggts upp främst tack vare att vi har haft många företag som av egen kraft kunnat verka i en fri och öppen konkurrens. Detta gäller givetvis även försäkringsbolag. Det finns få områden där en fri konkurrens har visats sig underlägsen andra former.

Jag skall ta ett exempel. För några år sedan sökte tidningen Arbetet presstödet för sin Göteborgsupplaga. Tidningen använde då som argument att journalisterna i de befintliga Göteborgstidningarna skulle stimuleras av konkurrens från Arbetet. Jag skall villigt erkänna att det inte är ofta jag håller med tidningen Arbetet, men i det här fallet finns det faktiskt inga som helst skäl att ha en annan uppfattning än att en fri konkurrens är positiv för alla.

Fri konkurrens är och förblir det bästa medlet för att hålla en hög kvalitet på varor och tjänster och för att pressa priserna. Denna uppfattning kan inte nog betonas.

Jag har ingenting emot att ett fackförbund skall teckna en kollektiv hemförsäkring för sina medlemmar. Dock menar jag att man i ett sådant läge skall begära in offerter från olika försäkringsbolag som önskar konkurrera. Vidare förutsätter jag att motiven till att man i slutändan har valt det eller det försäkringsbolaget skall lämnas ut och klagöras för medlemmarna. De medlemmar i det aktuella fackförbundet som vill vara med i en sådan försäkring kan sända in en blankett och tala om det. Denna blankett kan t. ex. delas ut som en bilaga till fackförbundstidningen. Trots allt är jag inte övertygad om att postverket behöver tillgripa övertid med tanke på detta arrangemang. Men just den formen av kollektiva försäkringar ser jag inget skäl till att man skall motarbeta.

Herr talman! Till sist: Vi moderater menar – och jag vill bestämt påstå att vi här har stöd av en samlad vetenskap – att människan är den högst stående varelsen på jorden. Däremot – och det är beklagligt att det skall behövas noteras – är jag inte helt övertygad om att denna uppfattning i alla avseenden delas av socialdemokraterna och av LO.

Anf. 155 LENNART PETTERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag ber att få instämma i Sten Anderssons i Malmö observation att människan är den högst stående varelsen på jorden. Vi har på den punkten ingen annan uppfattning än moderaterna.

När man lyssnar på Sten Anderssons inlägg i övrigt förstår man däremot att

vi nu glider mer och mer in i den moderata kontrollapparaten. Det skall vara kontroll på varje punkt av att facket gör allting rätt. Inget överlämnas med förtroende till facket. Tänk, om vi skulle begära motsvarande kontrollapparat att sättas in på den privata företagsamheten, på småföretagare och liknande! Då skulle nog dessa skrika i himlens sky. Det finns ingen anledning att misstänka att facket inte är intresserat av att få låga försäkringspremier och så bra försäkringar som möjligt för sina medlemmar. Det är beklagligt att moderaterna tror att den frågan endast går att lösa genom att man instiftar det fulländade regleringssamhället.

Vad är det för uppenbara fördelar, frågar Sten Andersson, med den kollektiva hemförsäringen? Vi har kontrollerat saken och har konstaterat att det blir försäkringspremier som ligger 30–40 % under de individuella hemförsäkringspremierna. Det är en högst betydande fördel för löntagare som måste vända på slantarna för att få det hela att gå ihop. Så visst finns det uppenbara fördelar att vinna på det här området.

Jag tror att alla problem som nu oroar de borgerliga partierna och som man vill lagstifta om och reglera långt utöver vad som är rimligt – om fri och öppen konkurrens, om hur man skall klara dubbelförsäringen och liknande saker – kommer att lösa sig, precis som de gjorde i Norge. Även där var det kooperativa företaget först, men där gnällde inte de privata försäkringsbolagen, och man hade inte stöd av den moderata fackföreningsnegativa propagandan, utan där tog man upp kampen.

Nu är såväl det kooperativa försäkringsbolaget som de privata försäkringsbolagen klart positivt inställda till den kollektiva försäkringsformen. Bolagen konkurrerar hårt och intensivt, och det betygas från bägge sidor vad detta har betytt i fråga om produktförnyelse på försäkringsområdet i Norge. Varför skulle det inte kunna vara likadant i Sverige? Varför denna enorma misstänksamhet?

Anf. 156 STEN ANDERSSON i Malmö (m) replik:

Herr talman! Låt mig först till min glädje notera att Lennart Pettersson och jag är överens vad gäller människans ställning här på jorden. Det återstår bara för Lennart Pettersson att bevisa att han delar min uppfattning även i praktiken.

Det vi moderater vill är bara att den enskilda människan själv skall bestämma om hon skall ha en försäkring eller ej och i vilket bolag hon skall försäkra sig. Det måste ju vara en frihet för den enskilde. Det finns absolut ingen anledning att detta skall utveckla sig till en facklig fråga.

Vad gäller fördelarna talar Lennart Pettersson om att man kan tjäna si och så många procent på att genomföra den här operationen. Jag vågar bestämt påstå, Lennart Pettersson, att långsiktigt är det här agerandet förödande för alla medborgare i Sverige som tecknar hemförsäkring.

Sedan till frågan om öppen och fri konkurrens. Jag sade i mitt första inlägg att det finns massvis med bevis för att framför allt LO-facket inte har något som helst intresse av att teckna försäkringar hos andra bolag än hos Folksam. Jag har många tidningsurklipp, som jag har sparat just för det här tillfället,

där man från facket's sida klart talar om att Folksam är "vårt bolag" och att det är där medlemmarna skall ha sina försäkringar, detta oavsett om man i det enskilda fallet är dyrare eller ej.

Till sist, herr talman, vill jag beröra vad Lennart Pettersson sade om att många människor i dag måste vända på slantarna och att det därför är viktigt med låga försäkringspremier. Jag håller med honom om att många människor, på grund av den politik som bedrivs i dag i Sverige, måste vända på slantarna. Vi kan förhoppningsvis ändra på det i september.

Anf. 157 STEN ÖSTLUND (s):

Herr talman! När jag har lyssnat till debatten här i kväll har jag inte kunnat låta bli att anmäla mig för att åtminstone till protokollet få föra några reflexioner.

Jag kommer från en arbetsplats som var den första som tecknade en kollektiv olycksfalls- och sjukförsäkring – med Folksam. Det har talats om att det är viktigt med produktutveckling. Ja, det var viktigt när man på arbetsplatser som Götaverken, gruvor och andra ställen började teckna kollektiva försäkringar i Folksam. Inget annat försäkringsbolag kunde då erbjuda någonting motsvarande.

Då inleddes en produktutveckling som ledde fram till att det hos Folksam fanns ett grundläggande kunnande, när LO och arbetsgivarna så småningom kom överens om att överföra betydande delar av de kollektiva försäkringarna till anställningsförsäkringar som AFA och AMF.

Folksam och fackföreningsrörelsen lade grunden med början redan på 1930-talet. Detta vet åtminstone en del av dem som har deltagit i den här debatten. I vart fall borde metallarbetaren Sten Andersson veta det.

Det har talats om att det finns offerter ute från andra bolag som skulle ha gett lägre premier. Ja, det är möjligt att man i något enstaka fall skulle ha kunnat få det. Men när det gäller att teckna försäkring är det ju en rättighet åtminstone för mig som privatperson att göra som jag vill, och, förmodar jag, även för en förening. Dessutom är det när man tecknar en försäkring inte bara fråga om premierna. Det är också en fråga om hur den som skall utnyttja försäkringen senare kommer att bli behandlad. Och vet vi någonting inom fackföreningsrörelsen så är det att när vi går till Folksam finns kunnandet och erfarenheten där, och där får vi en rättvis och riktig behandling. Jag tror säkert att det finns privata försäkringsbolag som också ger den möjligheten. Tjänstemännen har i många fall sina försäkringar hos privata försäkringsbolag. Men det är ingen som sagt särdeles mycket om den saken här i dag, utan här har man bara talat om Folksam. Det finns dock även privata försäkringsbolag som erbjuder den typen av försäkringar.

Beträffande rätten och demokratin i det här vill jag berätta att när Elektrikerförbundet tecknade sin kollektiva hemförsäkring så skedde det efter en enskild motion som behandlades på förbundskongressen. Förbundsstyrelsen yrkade att man inte skulle anta den, men kongressen, medlemmarnas valda ombud, biföll den. I sann demokratisk ordning har sedan förbundsstyrelsen i Elektrikerförbundet tecknat en kollektiv hemförsäkring.

Längre än så kan man inte gå i fråga om demokrati.

Herr talman! Det skulle gå att fortsätta den här diskussionen länge, men det är uppenbart att antingen känner de borgerliga ledamöterna inte till historien när det gäller kollektiva försäkringar, eller också gör de det och vill ta bort fackföreningsrörelsens möjligheter att även på detta område bevaka sina medlemmars intressen.

Låt mig bara nämna ett exempel. Kollektiva sjuk- och olycksfallsförsäkringar har nu utvecklats till fritidsförsäkringar. Särskilt på den tiden när vi inte hade andra försäkringar än dem vi fick genom anställningsförhållandet kunde exempelvis den som var 50 år inte teckna en enskild sjuk- och olycksfallsförsäkring utan alldeles orimliga premier – och det kan han knappast göra i dag heller. I och med de kollektiva försäkringarna löser man det problemet. Sådana fördelar lär det också finnas i fråga om hemförsäkringar.

Tala inte om ofrihet när man inom fackföreningsrörelsen vill teckna kollektiva försäkringar! Tala i stället om ofrihet om ni rör rätten för de fackliga organisationernas medlemmar att i framtiden lösa sitt försäkringskydd genom sina organisationer!

Anf. 158 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Det finns ett gammalt talesätt som säger att när man har dåliga argument måste man höja rösten, och det passar precis på Sten Östlund i dag.

Det vi moderater har begärt är enkelt och fundamentalt. Vi säger ja till en kollektiv hemförsäkring – under den förutsättningen att varje medlem som vill vara med själv skriver på en blankett och säger: "Jag vill vara med i denna försäkring." Är det verkligen en orimlig begäran? Kan det verkligen kallas för ett hot mot den enskildes frihet? Jag hoppas att Sten Östlund är ganska så ensam om sin tolkning.

Sedan detta med enskilda motionärers motioner. Ibland kan det vara ganska svårt att hänga med i turerna på de olika fackförbundskongresserna. Jag skall bara ta ett exempel. Inför fotbolls-VM i Argentina för ett antal år sedan hade en medlem i Metall motionerat till Metalls kongress om att Metall skulle verka för att fotbolls-VM skulle flyttas från Argentina, till vad verkan det hava kunde.

De inom Metall som hade ansvaret för yttrandena över motionerna konstaterade att det inte var en facklig fråga. Man sade alltså nej till motionärens begäran. Men hur det nu var gick den enskilde medlemmen upp på kongressen och lyckades vända kongressen till att verka för att fotbolls-VM i Argentina skulle flyttas. Med tanke på detta förstår man att det måste vara mycket svårt för de enskilda medlemmarna i ett stort fackförbund att hänga med i de ofta ganska så krångliga turerna.

Till sist, herr talman, vill jag säga att om man påstår att vi moderater är fientliga till facket och dess verksamhet är min bestämda uppfattning att man gör det därför att man vet att det är vi som verkar för de enskilda människorna i det här landet.

Anf. 159 STEN ÖSTLUND (s):

Herr talman! De kollektiva olycksfalls- och sjukförsäkringar som finns inom fackföreningsrörelsen är i regel försedda med reservationsrätt. Som moderaterna nu argumenterar räcker inte detta; det är kollektiva försäkringar över huvud taget som de går till angrepp mot. Då är det bara att konstatera att ni går till angrepp mot en försäkringsform som har betytt mycket för produktutvecklingen på försäkringsområdet och som jag anser kommer att betyda mycket för produktutvecklingen även i framtiden. Så enkelt är det.

Anf. 160 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag skall inte förlänga debatten mycket mera. Jag skall bara klargöra att skillnaden mellan moderaterna och socialdemokraterna i den här frågan alltså är att vi tror och vet att den enskilda människan är så pass kompetent att hon själv kan avgöra om hon vill ha en hemförsäkring eller ej, och framför allt kan hon själv avgöra vilket bolag hon skall teckna sin försäkring i. Hon behöver inte ha någon hjälp i det fallet från facket.

Överläggningen var härmed avslutad.

Mom. 1 (kollektiv sakförsäkring)

Utskottets hemställan bifölls med 155 röster mot 137 för reservationen av Tage Sundkvist m. fl. i motsvarande del.

Mom. 2

Utskottets hemställan bifölls.

17 § Anslag till allmänna samlingslokaler

Föredrogs bostadsutskottets betänkande 1984/85:11 om anslag till allmänna samlingslokaler (prop. 1984/85:100 delvis).

Anf. 161 MARGARETA GARD (m):

Herr talman! Man tvingas ibland konstatera att vissa frågors behandling styrs mera av tradition och känslor än av saklighet. En sådan fråga är stödet till allmänna samlingslokaler.

Alltsedan 1942 har statligt ekonomiskt stöd utgått till allmänna samlingslokaler. Seriösa bidrag och lån har stimulerat byggandet och underhållet av sådana lokaler. Denna långvariga och kontinuerliga stödgivning har fått till följd att vi i dag har ett rikligt samlingslokalsbestånd av i huvudsak mycket god kvalitet. Det kan ifrågasättas om inte ambitionerna ute i kommunerna varit alltför höga, då det i många fall uppstått en överetablering som medfört att lokalerna utnyttjas dåligt.

Många föreningar och stiftelser har uppenbara problem att klara ekonomin på grund av att lokalerna utnyttjas dåligt. Kommunerna har därför i allt större utsträckning tvingats att ta över det ekonomiska ansvaret för dessa,

Onsdagen den
20 mars 1985

---

*Anslag till allmän-
na samlingslokaler*

och de har följaktligen blivit en tung post i många kommuners budgetar.

Ett bättre utnyttjande av befintliga lokaler och ett tillvaratagande av den lokalresurs som finns i våra skolor tillgodoser i mycket hög grad ytterligare behov av samlingslokaler. En fortsatt utbyggnad av samlingslokaler och stöd härtill har övergått till att alltmera bli ett fullföljande av en långvarig tradition med stark känslolanknytning. Måhända går tankarna tillbaka till den tid då det var svårt att finna lokaler för viss mötesverksamhet.

En ny aspekt som tenderar att bli alltmer dominerande i den fortsatta utbyggnaden är sysselsättningsaspekten. Regeringen begär nu årligen att få utvidga ramarna av sysselsättningskäl. Detta betyder att riksdagen på ett oacceptabelt sätt frånsäger sig möjligheten att pröva stödgivningens lokala omfattning och ibland också dess inriktning. Ramvidgningen har fått en sådan omfattning att den beloppsmässigt ofta överstiger de ordinära och av riksdagen fastställda ramarna för resp. budgetar.

Som exempel kan nämnas att ramen för anordnings- och upprustningsbidrag för budgetåret 1983/84 fastställdes till 30 milj. kr., medan den av sysselsättningskäl vidgade ramen uppgick till 115 milj. kr. Självfallet kan en sådan ordning inte få fortsätta. Om ramvidgning av sysselsättnings- eller andra skäl är påkallad bör förslagen i vanlig ordning underställas riksdagen, så att denna förutsättningslöst kan pröva lån- och bidragsgivningen.

Med hänsyn till den hårt ansträngda offentliga ekonomin bör varje utgift noga prövas inte bara från statsutgiftssynpunkt utan även utifrån kommunernas situation. En fortsatt utbyggnad av allmänna samlingslokaler leder ofelbart till ökade utgifter för såväl staten som berörda kommuner.

Moderata samlingspartiet föreslår av de skäl jag nu angivit att stödet till allmänna samlingslokaler avvecklas.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 1, 2 och 3.

Anf. 162 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Debatten i den här frågan tycks upprepa sig. År efter år står företrädare för moderaterna här i kammaren och talar för att allt stöd till allmänna samlingslokaler skall avvecklas. En samlad utskottsmajoritet i övrigt vill att det statliga stödet skall fortsätta att utgå till de allmänna samlingslokalerna.

Margareta Gard säger att vi redan har ett rikligt samlingslokalsbestånd och att det är av god kvalitet. Jag noterar då att om moderat politik på det här området hade fått vara rådande sedan några år tillbaka, då hade förhållandena inte varit sådana i dag, och då hade det varit svårt att hävda det huvudargumentet för att inte vilja ge något stöd till de allmänna samlingslokalerna. Det är ju tack vare ett förutseende från majoritetens sida och genom ett kontinuerligt stöd från samhällets sida som vi har ett samlingslokalsbestånd som inte behövt köras i botten. Därför behöver vi inte heller nu – när ekonomin är särskilt ansträngd – anslå extraordinärt mycket pengar för detta ändamål; med moderat politik hade vi varit tvingade att göra det.

De slutsatser man måste dra av moderat politik när det gäller synen på de allmänna samlingslokalerna är:

För det första kan jag inte förstå annat än att moderaterna ser allmänt negativt på folkrörelsernas arbete. De vill hålla nere stödet från samhällets sida till folkrörelsernas verksamhet. Moderaterna vill inte att folkrörelserna, föreningslivet och allmänheten skall få tillgång till bra och ändamålsenliga lokaler att samlas i.

För det andra leder moderat besparingspolitik i det här fallet inte till besparingar för stat och kommun utan i stället till ökade kostnader.

Utskottsmajoriteten har inte kunnat ställa sig bakom en sådan politik.

Det är inte så, Margareta Gard, att kommunerna får ta över allt fler föreningslokaler och får ökade kostnader. Tvärtom är det snarare så att allt fler lokaler går över till föreningsägande. Det är ur ekonomisk synpunkt billigare och fördelaktigare för samhället, och de föreningsägda samlingslokalerna anlitar till stor del ideellt arbetande krafter, framför allt när det gäller turister.

Från utskottsmajoriteten såväl som från centern kan vi inte se samlingslokalerna som en belastning för samhället. Vi ser dem i stället som en tillgång och en viktig resurs för samhället, med det sätt på vilket de både ägs och drivs.

Naturligtvis blir det nödvändigt att se restriktivt på statens anslag även till allmänna samlingslokaler när ekonomin är så dålig som den just nu är. Samlingslokalsägarna måste också vara med i besparingsarbetet. Men att helt avbryta stödet är inte ekonomiskt förnuftigt. Samma synsätt kan anläggas på våra samlingslokaler som på bostadsbeståndet i övrigt. Alla typer av hus och lokaler måste ju ständigt förnyas, om inte grundinvesteringarna skall gå förlorade. Det trodde jag att det rådde allmän enighet om. Det borde då också gälla i synen på de föreningsägda samlingslokalerna, men det gör det tydligen inte i detta fall vad moderaterna beträffar.

Utskottets förslag i ifrågavarande del är enligt min uppfattning väl avvägt. Jag yrkar bifall till detta och avslag på reservation nr 1, som förordar en avveckling av stödet till de allmänna samlingslokalerna.

I reservation 3 behandlas budgettekniken, som Margareta Gard också tog upp i sitt anförande här. Budgettekniken med ramar och förslagsanslag är inte annorlunda i det här fallet än i alla övriga fall där man med nödvändighet måste använda denna teknik för att man inte i förväg känner till de exakta beloppen. Skulle inte tidsförskjutningen mellan rambeslut och utbetalning finnas, tvingades staten betala ut lån och bidrag redan vid projekteringsstadiet, innan en upprustning har startat. Det blir i praktiken en ohanterlig metod, som dessutom ur statens synpunkt är alldeles för osäker.

I sitt anförande yrkande Margareta Gard avslag på förslaget att regeringen av sysselsättnings-skäl skall få överskrida ramarna. Detta yrkande framförs också i reservation nr 2.

Som reservationens rubrik är detta i första hand inte en samlingslokalfråga, utan en sysselsättningsfråga. Det är alltså uteslutande av sysselsättnings-skäl som detta bemyndigande ges. Endast av sysselsättnings-skäl kan och får regeringen utnyttja detta sitt bemyndigande.

Från centerns sida ser vi mycket allvarligt på den höga arbetslöshet som vi

nu har. Den har tyvärr alltför länge legat på en oacceptabelt hög nivå. Alla åtgärder måste vidtas för att få bukt med arbetslösheten. Många gånger är det nödvändigt med snara åtgärder för att inte råka in i alltför akuta situationer. Det är då nödvändigt att regeringen har ett bemyndigande, så att den kan handla snabbt och komma till skott med åtgärderna. Att i varje läge gå över riksdagen skulle bli en stelbent och tidsödande process, som många enskilda skulle drabbas av i form av ökad arbetslöshet.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till vad utskottsmajoriteten i betänkandet föreslår och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 163 MARGARETA GARD (m):

Herr talman! Jag trodde faktiskt, Agne Hansson, att det var för att tillfredsställa ett behov som vi gav bidrag till upprustning av allmänna samlingslokaler. Men nu har Agne Hansson här deklarerat att det i många fall är av sysselsättningskäl som bidrag ges. Vi skall alltså *av sysselsättningskäl* upprusta och bygga en hel del nya allmänna samlingslokaler. Jag hade ändå inte tänkt mig att det var huvudargumentet, men så tycks det vara.

Sedan sade Agne Hansson att vi vill avveckla omedelbart. Vi har ett antal gånger föreslagit att stödet skall avvecklas, men det går på grund av vår budgetteknik inte att avveckla det omedelbart. Därför har vi inte motsatt oss alla anslag. Det går helt enkelt inte, eftersom det redan har getts löften om bidrag. Således är det inte fråga om någon abrupt avveckling, men på sikt måste bidragen avvecklas och vara borta åtminstone under den tid då vi har en så pressad ekonomi. Det är förvånansvärt att Agne Hansson inte är medveten om vilken tung post i de flesta kommuners budget som stödet till driften av lokaler är. I de flesta kommuner rör det sig om miljonbelopp. Vi moderater vill inte medverka till att ytterligare tynga de kommunala budgetarna.

Jag sade i mitt inledningsanförande att vi har en överetablering när det gäller allmänna samlingslokaler. Lokalerna utnyttjas dåligt, vilket jag har kunnat konstatera efter att ha undersökt förhållandena i flera kommuner. Föreningarna klarar inte driften, och därför måste kommunerna träda in. Detta är anledningen till att vi säger att vi kan stoppa – åtminstone för en tid. Det är också, Agne Hansson, god standard på våra allmänna samlingslokaler.

Anf. 164 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Man skall ju inte bygga samlingslokaler enbart av sysselsättningskäl, men bemyndigandet kommer i fråga när behov och sysselsättningskäl sammanfaller. Behovet behöver det inte råda något tvivel om. Det nämns i betänkandet och finns dokumenterat genom kölistan hos bostadsstyrelsens samlingslokaldelegation. Såvitt jag vet är väntetiden två år när det gäller upprustningsbidrag. Det finns alltså fortfarande behov av en upprustning av våra samlingslokaler.

Om jag fattade Margareta Gard rätt är man bunden av budgettekniken. Annars skulle man vilja avveckla allt stöd till allmänna samlingslokaler den 1 juli 1985, som det står i motionen.

Slutligen vill jag säga att det är riktigt att kommunerna satsar pengar på de allmänna samlingslokalerna. Säkerligen gör kommunerna detta på grund av att de känner att det finns ett behov av allmänna samlingslokaler. Som jag sade förut gör de det säkert också därför att det är det billigaste sättet när det gäller att driva samlingslokaler. Vilka konsekvenser blir det, Margareta Gard, om man stryker alla bidrag till allmänna samlingslokaler? Självfallet blir följden, att eftersom vi inte kan vara utan samlingslokaler, får kommunerna ta över både drift och ägande av alla allmänna samlingslokaler. Jag trodde inte att moderaterna förespråkade ett totalt samhällsägande, vilket, såvitt jag förstår, faktiskt blir följden, om man inte stöder alternativet föreningsägandet.

Anf. 165 MARGARETA GARD (m):

Herr talman! Önskelistor finns det många i samhället, Agne Hansson! Jag tycker att vi måste titta på vad som ligger till grund för dessa önskelistor. Och jag trodde faktiskt inte att Agne Hansson var så lättsinnig att han gick med på att alla de önskemål som fördes fram skulle tillgodoses.

Överläggningen var härmed avslutad.

Mom. 1-4 (avveckling av stödet till allmänna samlingslokaler)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 1 av Rolf Dahlberg m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 5 (bemyndigande att få överskrida ramarna av sysselsättningsskäl)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 2 av Rolf Dahlberg m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 6 och 7

Utskottets hemställan bifölls.

18 § Kammaren åtskildes kl. 22.32.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Solveig Gemert